

GOSPODARSTVO

TRGOVINA * FINANCE * INDUSTRIJA * OBRT * KMETIJSTVO

LETO VI. ŠT. 132

TRST, 10. OKTOBRA 1952

CENA LIR 20

Zagreški velesjem prenese vsako kritiko

Boj za jugoslovanski trg - Angleški vpliv na Balkanu - V znamenju motorizacije

Zagreb, 27. septembra.

Od Trsta do Zagreba pravzaprav ni daleč. Z brzcem 6-7 ur pri vseh pregledih na meji. Za potnika, ki čita samo tržske iredentistične liste pa mora biti ta razdalja ogromna. Toda njegovo sliko o življenju v daljni zaostali balkanski deželi mora razbiti že samo mesto Zagreb, velesjem pa mora biti v njegovih obeh poglavje v pravi pravcati bajki!

Trinajst tujih držav je poslalo v Zagreb svoje najpogostejše izdelke in Italija, ki se po računih iredentistov lahko pozviža na jugoslovanski trg, je bila po stanju 27. septembra kar na drugem mestu glede zaključenih kupcij. In razstavljen blago v jugoslovanskem delu velesjema — od preprostih poljedelskih strojev do ogromnih vodnih turbin, lamskih projektorjev, zobotehnične opreme in drugih izdelkov precizne mehanike — menda ni italijansko in samo prepletkano, kakor so dokazovale prevroče italijanske glave, ko so stale v Trstu ali Milanu pred jugoslovanskimi proizvodi. Jugoslavija torej ni osamljena balkanska država in domovina svinjskih pastirjev!

Tudi objektivnega in razvignega opazovalca presenečata količina in raznovrstnost razstavljenega blaga. Angleški paviljon je vprav imponozant po svojem prostoru, notranji ureditvi in razstavljenem blagu. Kar 215 angleških podjetij! Vse kaže, da imajo Angleži odsele narčne glede Jugoslavije, gospodarske in seveda tudi politične. Angleški paviljon in Edenov obisk sta dva nerazdružljiva pojva, ni verjetno, da bi se ti angleški načrti na Balkanu morda razbili zaradi tržske vprašanja. Poleg vsega je stvarna rešitev tržske vprašanja v okviru zemljiščno in zgodovinsko utemeljenih nalog tržske luke v skladu z angleškimi koristmi in tem predelu Evrope in Sredozemlja. Mnoge obiskovalce se gnetijo zlasti pred angleškimi letalskimi motorji (Haviland na reaktivski pogon in Roll-Royce).

Avstrijska in nemška razstava dokazuje, da sta Avstrija in Nemčija našli staro, naravno pot k sosedu. Kljub načrti industrializaciji je Jugoslavija še vedno pretežno kmetijska država in njeno gospodarstvo se dopolnjuje z pretežno industrijskim gospodarstvom Avstrije in Nemčije. In vendar kupujejo avstrijski turisti jugoslovanske kožne izdelke, kakor krovčke in torbe in potujejo z njimi v Avstrijo. (Za jugoslovanske usnjene izdelke na zagrebškem sejmu so se zanimali tudi italijanski industriji pač iz konkurenčnih razlogov).

Kje so pa Francozi, ki pošiljajo v Jugoslavijo svoje parlamentarce in turiste ter z ZDA in Veliko Britanijo sestavljajo tropersko detelijo velikih zahodnih sil? Dolgo stikajo znan po njihovem paviljonu. »Gde je Francuska?«, končno opazi strelci, ki ti kaže, da se mora skozi gnečo v avstrijskem in nemškem paviljonu preiti do »Francuske«. Sele na koncu se odpre pred (boj »France« s prostornim paviljonom, ki torej nima lastnega vhoda. Vsekakor neapraktično — neaktino. Francoski paviljon odkriva odlično voljo Francozov, da ne zaostanejo za drugimi velikimi in gospodarsko važnimi silami; poudarek so dali kmetijskim strojem vseh vrst. Ravnatelj tovarne kmetijskih strojev »Société Française« - Vierzon, ki je izvozila v Jugoslavijo 365 traktorjev, je priredil v hotelu »Esplanade« tiškovno konferenco. Na to je bil povabljen urednik »Gospodarstva«.

Samo organizatorji velesjema vedo, da se nekatera italijanska podjetja v tej ali drugi obliki sbotirala velesjem, očito po namigu od zgoraj. Obiskovalec ne dobi tega vftisa, toliko je namreč italijanskih izdelkov, pred-

OMEJITEV UVOZA V JUGOSLAVIJO

Zaradi suše, ki je tudi letos povzročila veliko škodo jugoslovanskim kmetijskim pridelkom, je bila jugoslovanska vlada prisiljena omejiti uvoz nekaterih tujih izdelkov. Računa, da bo le tako ohranila, oziroma dosegla potrebno ravnovesje z zunanji trgovini. Računajo, da je suša napravila za okoli 140 milijard dinarjev (okoli 497 milijonov dolarjev) škode. Za toliko bo letošnji pridelek slabši od lanskega. Kmetijski pridelki zlasti koruza pa predstavljajo važno postavko v jugoslovanskem izvozu. Izvoz kmetijskih pridelkov je bil po suši zmanjšal za 70% v primeru s preteklim gospodarskim letom. Uvoziti bo treba poleg tega še za okoli 90 milijonov dolarjev živil. Tako računajo, da je škoda, ki jo je prizadela suša v jugoslovanski plačilni bilanci dosegla okoli 150 milijonov dolarjev.

Ako vse to upoštevamo, nas ne bo iznenadil najnovejši sklep Gospodarskega sveta jugoslovanske zvezne vlade, po katerem je začasno in sicer od 1. oktobra 1952 do 1. aprila 1953 prepovedan uvoz raznih izdelkov, ki jih Jugoslavija že sama proizvaja v zadostni količini ali pa niso nujno potrebni za razvoj jugoslovanskega gospodarstva. Prepoved se ne nanaša na kupčije, ki so bile že sklenjene in poravnane z denarjem. Navedemo glavne predmete, katerih

mobilsko vozilo, na to zopet plug, mlatnico ali žago. Za univerzalnim »jeepom« (džipom) smo tako dobili angleške »land-roverja«, ki gre kamor hočeš, (The Goanywhere) in nemškega »unimogaj«, podobne ambicije ima francoski »vierzon«, ki za zdaj nastopa kot traktor.

Blaga je toliko, da so jugoslovanski kupci res v zadregi in ne vedo, kaj bi izbrali. Kakor receno, imajo prednost motorji. Na avtomobilskih vozilih vseh vrst, zlasti na avtomobilskih opazil velike napise: »Prodano podjetju I. I. v...« Posamezna podjetja razpolagajo s 55% pridobljenih deviz, se pravi, da lahko z njimi kupijo blago v inozemstvu. Toda tudi letos je bila v Jugoslaviji suša in koruze in drugih kmetijskih izdelkov ne bo za izvoz; deviz bo manj. Zato je zvezna vlada prav te dni morala omejiti uvoz avtomobilov in raznih strojev, da bi se država ne zadolžila v inozemstvu.

Morali bi se delj časa pomudili v jugoslovanskem paviljonu. Ugodno vpliva razvrstitev blaga po sornji tehnične napredka in izdelave, od najbolj preprostih izdelkov do najbolj kompliciranih, katerih proizvodnja zahteva silen možganski napor in uporabo kompliciranega orodja. Napredek v primeru z lanskim letom je očiten glede kakovosti in vrste blaga. Poudarek je zdaj na kakovosti. Leseni most ne izvorno urejeni lesni razstavi predstavlja vsekakor privlačno novost za tujca.

L. B. (Prihodnjic nekaj o samem življenju v Zagrebu in Ljubljani).

Avstrija trka na ameriška vrata

Avstrijski finančni minister dr. Kamitz se je nedavno vrnil iz Washingtona, kjer je prosil za finančno pomoč. Po svojem povračilu na Dunaj je dal tole značilno izjavo:

»Vedno bolj izginjajo ostanki vojnega gospodarstva, vedno bolj postaja gospodarstvo svobodno. Posledica tega pa je, da je vsak posameznik prisiljen delati več in bolje kakor doslej. Le tako bo mogoče premagati konkurenco na svetovnem trgu. Ako želimo pri nas politično ustajevanje, moramo sprejeti in izvesti tudi gospodarsko usulativ in to tudi tedaj, ko je pot k temu cilju težka, strma in kamnita.«

Tekoči avstrijski državni proračun je bilo mogoče izravnati samo z ameriško cenarno pomočjo v višini 1 milijarde in 500 milijonov šilingov (okoli 34 milijard lir).

Toda pomoč iz Marshallovega sklada je 30. junija 1952 prenehala. Da bi avstrijska vlada zapolnila čim več nezaposlenih delavcev, ki jih je mnogo več kakor lansko leto ob tem času, je določila kredit 930 milijonov šilingov v ta namen. K temu znesku je prispevalo 530 milijonov ameriško. Predstavnstvo za vzajemno varnost (MSA).

Avstrijski finančniki se zdaj vprašujejo, kako bo pa v letu 1953 z ameriško pomočjo? Avstrija bo toliko bolj potrebovala, ker se državni dohodoi krčijo. Avstrijski uvoz narašča, medtem ko pada izvoz.

Vodja Predstavnstva za vzajemno varnost na Dunaju C. E. Meyer je izjavil, da bo višina ameriške pomoči odvisna od razpoložljivih sredstev v Ameriki in od tega, kakor bo takrat Avstrija že gospodarsko napredovala. Do takrat mora Avstrija predvsem zvišati svojo produktivnost in odstraniti ovire, ki so temu na poti. Poleg tega mora avstrijska vlada izravnati avstrijski državni proračun, ki sme predvidevati samo toliko izdatkov, kolikor je v resnici dohodek. Za dosego tega pa je potrebno vztrajno in trdo delo.

Od začetka Harshallove pomoči je Avstrija prejela od ZDA že 944 milijonov dolarjev.

Neresna izjava o koroškem vprašanju

Ob robu letošnjega jesenskega velesjema na Dunaju je večja skupina jugoslovanskih časnika obiskala tudi zveznega kanclerja inž. Figla. Ta je izjavil, da mu ni znano, da bi bila jugoslovanska manjšina v Avstriji zastopljena. »Slovenski vestnik« (Celovec) protestira proti izjavi in pravi, da je neresna spritico vidnega zastopljanja Slovencev na gospodarskem in kulturnem področju. Kanclerjevo izjavo kritizira tudi »Naš tednik« - Kronika« (Celovec), ki navaja uradni odgovor kanclerja Figla 15. II. 1950 na predlog Narodnega sveta, naj se na Koroškem ustanovi narodnostna komisija in narodnostni urad, ki bi nadzirala praktično izvajanje manjšinske zaščite. Kancler Figl je v bistvu zavrnil ta predlog. Zalego ni niti posredovanje zveznega predsednika Rennerja. Razmere so danes iste, kakor so bile v začetku leta 1950. Demokratična fronta delovnega ljudstva zahteva od zveznega kanclerja, naj pri morebitnih pogajanjih med Dunajem in Beogradom o koroških Slovenkih pokliče k sodelovanju tudi predstavnike teh.

Pomoč slovenskih študentov. 45 študentov iz Slovenije, ki študirajo agronomijo na ljubljanski univerzi in kmetijstvo na Srednji kmetijski šoli v Mariboru, je pomagalo od julija do septembra slovenskim kmetom na Koroškem pri delu na polju.

Egiptovski kmetje bodo še čakali na zemljo

Egiptovska vojska vlada, ki jo vodi general Naguib in je prevzela oblast po izgonu kralja Faruka, je napovedala kmetijsko preobrazbo. Zemeljo jo treba dati kmetu, ki jo obdeluje. Ustanovljena je bila posebna komisija, ki naj nadzira izvedbo agrarne reforme. Vprašanje proučitev kmečkega vprašanja je pokazala, da ne bo mogoče izvesti agrarne reforme tako hitro. Vlada hoče prej ustvariti podlago za ustanovitev nekakšnih kmetijskih združenj, ki bi omogočile združeno obdelovanje zemlje in preprečile preveliko razkosanje. Zaradi takšnega razkosanja bi gotovo trpela proizvodnja in cene pridelkov poškodile. To bi imelo za posledico povišanje življenjskih stroškov. Tako bi se poslabšal socialni položaj delavstva. Zato domnevajo, da bo pretoliko še precej časa, preden bo zemlja izročena kmetom.

Vlada sestavlja petletni gospodarski načrt. Med važnimi ukrepi je treba omeniti uradno znižanje najemnin v novih stanovanjih, ki znaša 15%. Od tega ukrepa imajo koristi predvsem pripadniki srednjega stanu, ki so po večini v novih stanovanjih, ne pa delavstva.

V splošnem primerjajo sedanje egiptovskega generala Nagiba znanemu turškemu reformatorju Mustafa Kemal Ataturku. Čeprav vlada še vedno nerazpoložena proti Evropejcem, bodo nove reforme, ki jih izvajajo po evropskem vzoru, približale Egiptu Evropi. Tako je bila odpravljena nošnja »feredže«, muslimanskega oblačila in pajčolana čez obraz.

PO SVETU

KOKA KOLA OPROSCENA

Na podlagi raznih pritožb je pariški državni tožilec tožil razpečevalce znane ameriške pijače koka-kole, češ, da je sestava pijače škodljiva zdravju in da ni v skladu z francoskimi zakoni o ljudski higieni. Pariško sodišče je zaslislalo mnenje raznih izvedencev, ki so preiskala omenjeno pijačo. Ti so prišli do soglasnega zaključka, da je sestava koka-kole v skladu s francoskimi zakoni. Zaradi tega je bil postopek proti razpečevalcem koka-kole ustavljen.

Kako je sestavljena cena francoskega sladkorja

Danes stane kilogram sladkorja v Franciji 127 frankov. Pridelovalci sladkorne pese so izračunali, da je ta cena sestavljena tako-le:

sladkorna pesa	42,61 fr.	33,54 %
prva predelava	30,59 fr.	24,08 %
čiščenje	17,00 fr.	13,38 %
posredovanje		
in prevoz	11,12 fr.	8,75 %
državni davki	25,45 fr.	20,04 %

ZELENA EVROPSKA ZVEZA

Na mednarodnem kmetijskem zborovanju se Angleži, Švedci in Norvežani niso navduševali za ustanovitev evropske zelene zveze, ki bi nadzirala razvoj evropskega kmetijstva in olajševala vzajemno izmenjavo kmetijskih pridelkov. Anglija ni pristopila k evropskemu sporazumu glede nadziranja proizvodnje jekla in premoga. Podobno stališče je zavzela glede francoskega predloga, naj se ustanovi zelena evropska zveza. Predstavniki Lužemburga je izjavil, da bi s takšno zvezo lahko skrčili uvoz kmetijskih pridelkov iz ZDA za 30%.

Sladkorna repa se je v Nemčiji letos slabo obnesla. Pridetek bo za 6% manjši kakor lansko leto in bo vrgel približno 825.000 ton čistega sladkorja.

Ženska moč

Ako bi 10% gospodinj danes sklenilo, da kakešnega koli blaga, ki je predrago ne bodo več kupovale, bi to imelo večji učinek kakor vse resolucije moških veljavenih in pristojnih organizacijah. Za to že imamo primere, toda ti so še vedno redki. Sicer se ne moremo pritoževati, da bi se žene ne zavedale svoje moči. One so poleg tega bolj realistične (stvarne) kakor mi; to so vedno modro skrivale. Zakaj se obotavljajo, da bi svojo silo uporabile, ko gre za maslo, meso ali tkanine? Pravi, da je to posledica preteklosti, ko je vsega primanjkovalo; čim bolj nam nekaj beži izpod rok, tem bolj se podimo za njim. Verjetno učinkuje ta pojav tudi pri pametnih in realističnih ženah. Toda vse razlage ne najdemo v tem. Zadeva je mnogo bolj stara. Zadržena se kasno po letu 1930, ko so se cene ustabile in je bilo vedno več denarja. Takrat smo se odvadili dolžnosti kupca, da namreč pazi na vsak belič in stika za ugodnejšo ponudbo (cenejšim blagom). Tako smo postali slabi kupci. Poj rodu se ni več naučilo kupovanja in starejši, ki to znao, čedalje bolj opuščajo to delo. Lahko pa-

nase mnenje

Železniške zveze s tržaskim zaledjem

»Demokracija« se zavzema za zboljšanje železniških zvez s tržaskim zaledjem. Gre za olajšanje prometa na progah Trst - Sezana - Ljubljana - Maribor - Dunaj in Trst - Opčine - Repentabor - Jesenice - Beljak - Dunaj.

»Gospodarstvo« je že lansko leto, ko so Italijani pričeli objavljati načrte za boljše povezavo Trsta in Benetk z Dunajem in Monakovem (Trst - Videm - Ponteba - Smohor - Beljak in Benetke - Conegliano - Auronzo - Aurora - Toblach - Monakovo) pogrelo vprašanje obnove osebnega prometa na progah Trst - Opčine - Repentabor - Nova Gorica - Jesenice. Ob drugi priložnosti smo tudi omenili, da bi bilo potrebno olajšati tranzitne formalnosti čez jugoslovansko ozemlje; tako naj bi tudi obmejni policijski organi bili pooblašteni, da izjemoma dovolijo tranzit.

Ne strinjamo pa se z »Demokracijo«, ko piše, da strogost in birokratizem jugoslovanskih organov na meji ovirata potovanje po progah Trst - Sezana, Ljubljana - Maribor. Nepristranski potniki že davno nimajo več tega vftisa glede prehoda v Sežani. Nasprotno, ti celo hvalijo taktno ravnanje jugoslovanskih policijskih organov. Vsekakor so jugoslovanski organi mnogo bolj vljudni, kakor n. pr. neki carinski »inspektor« na openski postaji. Poleg tega je sezanska postaja urejena medtem, ko je postaja na tržaski obmejni postaji (na Opčinah) že sedem let v barakah.

Mnenje drugih

Avstrija za poevropljenje Trsta

Italijani so hudi na Avstrijce. Ti se ne zadovoljujejo več z italijanskimi ponudbami glede prometnih olajšav, ki so jih pripravljali dati Avstrijem v Trstu v primeru, da bi ta prišel pod Italijo. Italija je pripravljena dati Avstrijem nekaj lop (hangarjev) v tržaski prosti luki; dovolila bi jim tudi nekaj bark pod avstrijsko zastavo. Skratka, Italijani obljubljajo Avstrijem vse tisto, kar jim je dal Mussolini z italijansko-avstrijsko pogodbo iz leta 1934 (14. maj, 1934).

Toda Avstriji hočejo več. V Trstu, predvsem v tržaski luki hočejo biti enakopravni z Italijani. Poročilo rimskega gospodarskega lista »Il Globbo« (4. oktobra) z Dunaja pravi, da zahtevajo Avstriji s poevropljenjem Trsta, se pravi, mednarodno upravo v Trstu, pri kateri bi tudi oni imeli besedo. Po avstrijskih načrtih je treba mirovno pogodbo z Italijo, s katero je bilo ustanovljeno Svobodno tržasko ozemlje, dopolniti s posebnimi določbami v mirovni pogodbi z Avstrijo, ki bi Avstriji zagotovile v Trstu položaj, ki ji gre glede na obseg avstrijskega prometa skozi tržasko luko.

Avstriji so se torej v bistvu približali stališču Jugoslavije, ki odklanja italijansko vrhovnost nad Trstom. Do obiska angleškega zunanjega ministra Edena v Beogradu in na Dunaju je bil avstrijski tisk v tej zadevi bolj rezerviran. Sedani odkriti nastop za neodvisnost Trsta vsekakor domnevo, da je tudi angleška politika za takšno rešitev tržske vprašanja. Pred dobrim mesecem iz angleški konservativni list »Daily Telegraph«, pri katerem sodeluje Churchillov sin, pisal v svojem poročilu z Dunaja, da je v svojem primeru potrebno mednarodno nadzorstvo nad Trstom in da ta ne sme priti ne pod italijansko ne pod jugoslovansko vrhovnost.

AMERISKI LISTI O TRSTU

»Washington Post«, ki se bavi z zunanje-političnimi vprašanji in ki ima dobre veze z ameriškim državnim departmentom (zunanjim ministrom) je mnenja, da je danes položaj takšen, da se niti De Gasperi niti Marshall Tito ne upata začeti z medsebojnim reševanjem tržske vprašanja. Zaradi tega se verjetno res najboljši sprejeti predlog maršala Tita naj ostane v Trstu vse, kakor je.

»San Francisco Chronicle« poudarja pomirljivost, ki jo je v zadnjem času pokazal maršal Tito glede tržske vprašanja. List je mnenja, naj za zdaj ostane tržsko vprašanje nerešeno. Najprej naj se poleže napetost med Italijo in Jugoslavijo.

zabljamu, kako čas hiti. Kdo bi se rad povrnil z racionalnim (uradno odmerjenim) porcijam in živilskim izkaznicam? Nikdo! Tudi ne k stalnim (uradno določenim) cenam. Zato se moramo spet naučiti dobro kupovati, sicer ne bo atrgu pravilo deloval. Glede kakovosti blaga so vsi postali bolj izbirci, glede cene pa še niso dovolj. Ni moč dovolj okretni, da bi se od drugega obrnili k cenejšemu, da bi počakali, izkoristili položaj na trgu. Velikan, namreč potrošnik, je še vedno omanjen od udarcev, ki jih je prejel v preteklosti. Toda videli boste, da se bo v kratkem naučil zopet pametno uporabljati svojo silo. Morda mnogo hitreje, kakor bi človek mislil. Ne gre namreč za velikana, temveč za velikanko, in žene zapogadejo prei; poleg tega umejo biti tajno močne.

P.H. (Po nekem nemškem listu)

Slinavka - nevaren nasprotnik francoske vlade

Sedanji predsednik francoske vlade G. Pinay je prevzel državno krmilo meseca marca tega leta. Kot glavno nalogo si je nadej rešitev francoskega gospodarstva in francoskih državnih financ. Uvidel je, da je najbolj potrebno doseči ravnovesje med cenami in plačami. Ko je prišel na oblast je bila Francija v vrtincu inflacije: cene so naglo skakale in vrednost denarja je padala dan za dnem. G. Pinay je odločno začel z bojem proti naraščanju cen. Na javnost je ugodno vplival njegov optimizem, njegovo prepričanje, da se nekaj vendar da storiti. Odločen nastop proti skakanju cen je javno mnenje prepričal, da ni nujno, da morajo cene še dalje navzgor.

Prav v tem je največji uspeh vlade G. Pinaya. Ustvarjeno je bilo namreč potrebno razpoloženje za nadaljnjo akcijo, ki je zahtevala več časa kakor diktiranje cen z zakonskimi uredbami. Počasi je bilo treba ustvariti sivren gospodarski položaj, utemeljen v gospodarskih zakonih.

Cas je polagoma pričel delati za Pinayev gospodarstvo politiko. V zadnjem času prihaja namreč šele do izraza na trgu na drobno znižanje cen važnejšim surovinam. Razvoj od pojva znižanja cen na debelo do znižanja cen na drobno je namreč dolg. Med raznimi razlogi naj navedemo okolnost, da je industrija navadno delj časa založena s surovinami, ki jih je nabavila po visokih cenah. Na cene na drobno vplivajo tudi drugi činitelji, kakor n. pr. razni davki.

Pred dobrimi 14. dnevi se je pred Pinayev vlado pojavila huda težava, ki bi jo bila kmalu spravila v krizo. Skupne pogodbe francoskih delavcev in namencev se danes — prav tako kakor po vsem svetu — naslanjajo na tako imenovano premično lestvico, t. j. na gibanje življenjskih stroškov. Današnja socialna načela zahtevajo, da morajo plače ustrezati dejanskim življenjskim stroškom. Cim se ti izpremenijo, morajo izpremeniti tudi plače. Življenjski stroški se računajo po stroških, ki jih ima povprečna družina za vzdrževanje in se označijo s tako ime-

novanim kazalcem (indeksom), za katerega vzamemo osnovo 100 v določenem letu. (Na našem črtcu je vzeto leto 1949 kot osnovno leto).

Skupne delovne pogodbe so bile sklenjene na osnovi določbe, da se bodo plače povišale v primeru, ko bi kazalec cen 213 predmetom, ki so potrebni za življenje povprečne družine poskočili za 5%. V marcu 1952 je stal kazalec cen teh predmetov na 148 (v letu 1949=100). Nato je nastalo popuščanje. Toda v avgustu so cene pričele zopet skakati in so se približevale kritični točki 149. V smislu zakona o minimalnih plačah od julija 1952 bi morala vlada doseči zvišanje delavskih plač ako bi cene presegle to točko. Vse je kazalo, da so Pinayevi vadi dnevi šesti. Povišanje plač bi namreč pomenilo zlom vse njegove gospodar-

ske politike, ki teži za dosego ravnovesja v gospodarskem življenju.

Med glavnimi razlogi, ki so dovedli do zvišanja življenjskih stroškov je bilo povišanje cene mesa in mlečnih proizvodov, ki ga je povzročilo razžanje slinavke in parkljevke. Francoska vlada se ni vdala. Z novimi ukrepi je preprečila skok cen imenovanih vrst blaga čez točko 148. Vlada hoče znižati cene lesa, čevljev in opreme, ki je potrebna za šolske otroke. Doseženo znižanje cen je sicer malenkostno. Vse kaže, da je največji boj proti nekakšnemu notranjemu nagonu v vsej trgovini za poganjanje cen navzgor.

Francoska vlada se bori zlasti proti raznim kartelom in trustom, ki hočejo sami diktirati cene.

Življenjski stroški v letu 1952

Na prvi pogled opazimo, da niso življenjski stroški v Franciji med januarjem in avgustom leta 1952 doživeli prehudih pretresiljav. Na črtcu so življenjski stroški v letu 1949 postavljeni na 100, v letu 1952 so prikazani prav v odnosu na leto 1949. Najbolj so se dvignili izdatki za postrežbo (na okoli 175), živila se sukajo okoli 140, ostale potrebščine (kakor n. pr. obleka, obuvanje in razna oprema) so do avgusta 1952 nekoliko nazadovale v primeru z januarjem 1952. Povprečni skupni kazalec vseh stroškov se suka okoli 145.

ZDA so zaščitile avstrijske žide

»New York Times« poroča z Dunaja, da so ZDA pritiskale na dunajsko vlado, naj dokončno reši vprašanje odškodnine Židom, ki so trpeli pod nacional-socialistično upravo. Dvignile so se tudi svetovne židovske organizacije in zahtevajo, da avstrijska vlada izpolni zadevno obljubo, ki jo je dal kancler Figl.

Ako pride do pogajanj, bodo žide predstavljale štiri velike židovske organizacije, in sicer: »Židovski svetovni kongres«, »Ameriški židovski komitej«, »Joint Distribution Committee« in »Jewish Agency«. Te organizacije bodo v imenu Židov postavile avstrijski vladi zahtevo po odškodnini.

Kakor je »Gospodarstvo« že poročalo, se je zahodno-nemška vlada o tej zadevi že pogodila z Izraelom in svetovnimi židovskimi organizacijami. Ko bi se Združene države le hotele tako zavzeti tudi za tržske Slovence kakor so se za žide v Nemčiji in Avstriji in tudi na Tržaskem! Končno so Z. D. A. same udeležene pri anglo-ameriški upravi na Svobodnem tržaskem ozemlju. ZDA bi tako same dale dober zgled tudi Avstrijem.

POVRACILO ŽIDOVskega IMETJA V AVSTRIJI

Vodja političnega oddelka Židovskega kongresa v ZDA, dr. Maurice Perlzweig je izjavil v Tel Avivu, da mu je avstrijski zvezni kancler inž. Figl pred nedavnim na Dunaju zagotovil da je avstrijska vlada načelno pripravljena pogajati se z oponočitno ustanovo o povračilu tistega židovskega imetja v Avstriji, za katerega ni več živečih osebnih upravičencev.

PREMOG DELA PREGRAVICE MOSKVI

V zadnjih letih je prišlo v vzhodni Evropi do velikih gospodarskih sprememb. S sovjetskimi zavezniki državam, različnimi po svojem gospodarskem ustroju in zgodovinski razvoju, so ravnali po isti formuli. Glavni cilj je bil, da napravijo iz njih čimprej enotno gospodarsko provinco.

Ta politika, ki so jo izvajali naglo in z neizprazno odločnostjo, je povzročila razne neuravnoteženosti in velike težave. Integracija se je začela leta 1949, ko so ustanovili »Svet za medsebojno pomoč« (nekaka sovjetska OEEC); sledile so v letih 1950 in 1951 razne petletke in šestletke posameznih držav, za katere so sestavili načrte po smernicah navedenega Sveta. Polletna poročila o izvajanju teh načrtov kažejo vsa iste znake krize.

Iz teh poročil se vidi, da predstavlja pomanjkanje goriva glavno težavo vsega tega področja. Poljska proizvodnja premoga, ki bi morala v dveh letih in pol doseči 100 milijonov ton, je v preteklih mesecih začela nevarno zastajati. Stevilke o odstotkih, ki jih objavlja zadnji tromesečni pregled, kažejo, da bo do konca leta pri sedanjem ritmu produkcije dosegl primanjkljaj 4 milijonov ton.

K temu primanjkljaju je treba dodati še nadaljnje štiri milijone ton, ki so jih nameravali izkopati preko dolocnega načrta. Minister za rudarsko industrijo je to dodatno proizvodnjo označil v decembru 1951 za neobhodno potrebno, vendar se zdi že gotovo, da ni govora o tem, da bi jo lahko dosegli. V preteklem juniju je podpredsednik planske komisije objavil, da bo treba zmanjšati notranjo potrošnjo premoga v prihodnjih letih za nekaj milijonov ton. Napovedali so ustanovitve posebne komisije, ki naj izvede podobno študijo z gorivom v industriji.

Vzročna Nemčija, katere premogovniki dajejo komaj 3 milijone ton na leto, zavisi v veliki meri od poljskega uvoza, saj znaša njen letni primanjkljaj 15 milijonov ton premoga. Zaradi trajnega primanjkljaja goriva v vzhodni Evropi so v teh državah prisiljeni uporabljati v industriji v večni večji meri rjavi premog (rjavi pospešili zadnje potrebne spremembe; to je pač popolnoma negospodarski ukrep, ki preuslavlja morala najbolj znanih primerov, ki so jo utrpeli konformistične države s tem, da so jih o-rezali oz. Zahoča.

Českoslovaška, ki zavzema na tem področju o premogovni proizvodnji drugo mesto, je računala, da bo izkopala 21 in pol milijona ton premoga — količino, ki jo potrebuje za svoje sedanje potrebe; rjavo vojno je njena proizvodnja znašala 16 in pol milijona ton. Njena proizvodnja leta 1951 je pa znašala za 3% za ološteno višino, v prvih šestih mesecih 1952 pa so ugotovili nadaljnje nazadovanje; planska komisija v svojem polletnem poročilu odkrilo priznava nadaljnji primanjkljaj v izmeri 2%. Uraane pritožbe zaradi pomanjkljivosti in težav industrije pa kažejo še na večjo razliko med dejansko produkcijo in določenimi kvotami.

V vseh konformističnih državah je naglo ustanavljanje novih industrij zavistno od povečane razpoložljivosti goriva. Na izmed obtožb, ki so jih naperili proti za njim živim romunskim čistik — podpredsedniku Lucci, zunanemu ministru Paukerju in notranjemu ministru Georgesu — jim očita, da niso izpolnili svojih dolžnosti v navedenem pogledu; in novi ministri predsednik Dej je v objavi novih političnih smernic priznal hudo premogovno krizo. Nova politika predvideva razne pobude in pripomočke za povečanje proizvodnje in zlasti tudi sredstva, ki naj bi pripravila romunske rudarje, da bi več delali; toda najnovejša poročila planske komisije, ki je pristojna tudi za petrolejsko proizvodnjo, navaja, da je proizvodnja goriva ostala pod predvideno količino.

Nadaljnja teška obtožba proti bivšim romunskim ministrom se je glasila, da niso izvedli socializacije kmetijstva. To je izredno težak problem vseh satelitskih držav, kjer v popolnoma socialističnem gospodarstvu še vedno obstaja mala zemljiška posest. Zaradi splošnega pomanjkanja živil je morala Bolgarija tudi opustiti svoje načrte industrializacije in postati spet »živilski magazin« vsega področja.

(»Financial Times«)

Kdo je gospodarsko močnejši?

	ZDA	MONTANSKA UNIJA	ZSSR
Prehivalci	154	157 Mil.	204
Premog	520	233 Mil. t	189
Surova jekla	95,5	37,7 Mil. t	31,3
Elektr. tok	432	134 Mrd. kWh	103

V moderni vojni je velikega pomena gospodarska moč vojujočih se držav in z njo v zvezi proizvodnja tako imenovane strateškega blaga, t. j. vseh pripomočkov, ki so potrebni za izdelovanje orožja, opremo in prehrano vojske. Nič manj važna ni seveda sama človeška sila, ki se bori na bojišču, pa tudi v zaledju v tovarnah in na polju. Naš črtež prikazuje razmerje sil med tremi velikimi svetovnimi skupinami: Združenimi ameriški držav, montanske zveze (unije), ki jo sestavljajo Francija, Nemčija, Belgija, Italija in Holanija, ter ZSSR. Stevilo prebivalcev je označeno v milijonih, proizvodnja premoga v milijonih ton, proizvodnja jekla prav tako v milijonih ton in proizvodnja električnega toka v milijardah kilovatih ur. Črtež ne upošteva angleške sile, ki ni vsteta v montanski zvezi (Schumanovemu načrtu glede nadzorstva nad proizvodnjo in razpečavanjem jekla in premoga).

Kakor je že razvidno iz samega črteža, proizvodna sila v Združenih državah in montanski uniji daleč presega proizvodno moč Sovjetske zveze.

PREKOP VOLGA - DON

»The New York Times« trdi, da je bil sovjetski prekop Volga-Don zgrajen povečini s prisilnim delom. Tega se je udeležilo več kakor 3 milijone Rusov.

MEDNARODNA TRGOVINA

TRZASKI LESNI TRG

Vse kaže, da nastaja tudi na tržaskem trgu preobrat vsaj v tem smislu, da bi sedanje cene ne nazadovale več. Vse kaže, da se bodo ustale okoli sedanjih točk. Pojavlja se namreč nekoliko večje povpraševanje po lesu. Z druge strani se je tudi rusko-romunska konkurenca na Bližnjem vzhodu nekako utrdila. Položaj na avstrijskem trgu ni popolnoma jasen. Po dejanski odpravi državnega nadzorstva za izvoz lesa v Nemčijo gre zdaj bolj avstrijskim izvoznikom za tem, da bi se to nadzorstvo odpravilo tudi za izvoz za vse države. To potrebo poudarja spomenica izvoznikov. Ti se boje zlasti jugoslovanske konkurence na italijanskem trgu. Značilno je za razvoj, da je tudi CSR podražila les lob Trst od 33 na 34-35 dolarjev. Računajo za možnost, da se pojavijo na trgu tudi Poljaki.

NEMSKI PREGLED LESNEGA TRZISCA

V nemških strokovnih krogih presojajo današnje tržišče z lesom v Evropi nekako tako-le: Ko je Anglija zaključila velike nakupe lesa na severnem trgu, sta Avstrija in Jugoslavija dajali možnost ugodnega nakupa rezanega le-

Še o sovjetski petletki

V trenutku, ko je bil prvič po letu 1934 sklican v Sovjetski zvezi kongres boljševiške partije, je bil v glavnih potezah objavljen tudi načrt petletke. Nov petletni načrt velja že od začetka lanskega leta, toda uradno ni bil objavljen. Načrt doloca močno povečanje proizvodnje takih izdelkov, ki bodo pripomogli k večji splošni blaginji. Tako hočejo n. pr. povečati proizvodnjo piva za 80%, mesa za 90%, maščob za 70%, obliek in obutev za 80%, šivalnih strojev za 100%, ur za 100%, koles za 250%, radijskih aparatov za 100% in pohištva za 200%. Seveda pa ne bo šlo vse to povečanje proizvodnje v prid navadnih potrošnikov. Veliki del povečanja mesne proizvodnje bo šlo za vojaške konzerve. Kolesa bodo dali policiji in vojskarni oddelkom. Zaradi povečanja proizvodnje bo treba povečati tudi delovno storilnost in sicer za kakih 40-50% kar pomeni, da bodo še bolj izkoriščali delovno silo.

Naznailo o povečani proizvodnji takih izdelkov, ki jih imajo ljudje za »mirnodobeske«, sodi v okvir povečane »kampanje za mir«. To je tudi geslo strankinega kongresa.

Pri prejšnjih petletkah so pogosto zaostajali v proizvodnji »mirnodobskih« izdelkov, medtem ko so v težki industriji prekašali predvidene količine. Vojaški potencial raste torej v Sovjetski zvezi s hitrostjo, ki ni v sorazmerju s proizvodnjo potrošnih dobrin. In če doloca nova petletka povečanje proizvodnje železa za 76%, jekla 62%, premoga za 43%, petroleja za 85% in sintetičnega gumija za 82%, pri tem ne smemo pozabiti, da so že doslej proizvodnjo teh surovin zelo povečali in da načrte še med uresničevanjem izpreminjajo in zvišujejo.

Naraščanje sovjetske proizvodnje prikazujejo strokovnjaki glede na tri glavne strateške surovine tako-le: proizvodnja premoga je znašala leta 1937 127 milijonov ton, l. 1940 166 milijonov ton, l. 1950 260 milijonov t., medtem ko doloca nova petletka za leto 1955 proizvodnjo 372 milijonov t. Proizvodnja petroleja je znašala: l. 1937 28,5 milijonov t., l. 1940 31 milijonov t., l. 1950 38 milijonov t., in za 1955 je dolocena proizvodnja 70 milijonov ton. Proizvodnja jekla: l. 1937 18 milijonov ton, leta 1940 18 milijonov t., l. 1950 27 milijonov t. in l. 1955 naj bi znašala 44 milijonov ton.

Sovjetski vojaški potencial, izražen v teh številkah, je torej danes dvakrat večji kakor pa njihov vojaški potencial v trenutku, ko je izbruhnila druga svetovna vojna. Toda življenjska raven prebivalstva danes gotovo ni dvakrat višja.

Socialni UTRINKI

Danes potujejo tudi delavci

V JUGOSLAVIJI

Železnica je v Jugoslaviji draga. Da bi tudi državljanom z nižjimi dohodki omogočili odhiti na letovišcu, so zelo znižali vožnjo nameščencem in delavcem, ki se predstavijo s posebno sindikalno listino. Takšni letoviščarji plačajo komaj 1/4 prejšnje tarife (ki je bila v veljavi pred odločnim povisnjem). Poleg tega so dejansko vsi nameščenci in delavci delenzi 40% popusta v hotelih v polni sezoni in 60% od septembra dalje. Le tako si lahko razložimo naveden pojav: da namreč n. pr. na Bledu naletiš na prestopnega letoviščarja iz Makedonije ali v Portorožu na beograjskega delavca.

MED NEMCIJO IN SVICO

Skozi mesto Kostanz (v Nemčiji, na nemško-sviciarski meji) je v juliju 1952 potovalo povprečno vsak dan 5.500 motorjev in 30.000 oseb; od teh je bilo 25.000 domačinov iz obmejnega pasu, ostalih 5.000 je potovalo z rednim potnim listom. Kronisti so zabeležili zanimivo okolnost, da se je namreč izpremenil sestav potnikov. Danes ne potujejo samo ljudje iz nekdanjih bogatejših slojev, temveč tudi delavci. Zanimiva je tudi druga okolnost: uradniki, nameščenci, pripadniki svobodnih poklicev, ki so poprej redno zahajali v hotele v Kostanz ali v okolici, iščejo zdaj rajši cenejša privatna stanovanja, kjer si poskrbijo sami zajtrk in večerjo. Zato ni zvečer v gostilnah toliko gostov, kakor bi človek pričakoval glede na število letoviščarjev. Tu prihaja na dan poslabšanje socialnega položaja srednjega stanu, zlasti razumnikov; v finejših hotelih naletiš še vedno na mnogo letoviščarjev - lastnikov manjših podjetij, ki dobro zaustajajo.

Delavci ne prihajajo na izlete samo v večjih skupinah, temveč tudi na lastnih motorjih kolesih. Splov na Bodenskem jezeru v Kostanz je prejeljal v posameznih letih potnikov: Na avtomobilih leta 1938 92.000, l. 1949 131.000, l. 1950 150.000, l. 1951 188 tisoč; na motorjih l. 1938 19.000, l. 1949 38.000, l. 1950 57.000, l. 1951 91.000.

PROSTOVOLJNI PRISPEVEK ANGLESKIH RUDARJEV

V soboto 4. oktobra so angleški rudarji prostovoljno delali v 562 rovih. Prejšnjo soboto so delali v 644 rovih in izkopal 257.200 ton premoga. Gre za neobvezno delo proti plačilu.

Na zahodnem nemškem trgu rezaneva lesa je v zadnjih tednih vladalo mrtvilo. Notranje cene se niso še prilagodile zunanjim in so še vedno višje. Stavbeni les II-IV razreda gre po 160 DM kubični meter, in sicer v krajih sečnje. V južno-nemških predelih se cene mizarskega lesa I, II suka med 6,20 in 6,80 DM za kvadratni meter.

NEMSKI LINOLEJ CENEJSI

Iz Frankfurta poročajo, da je neka velika tovarna dne 1. oktobra znižala ceno linoleja za 10%, ker je lahko nabavila surovine cenejše.

KROMPIR IZ HOLANDIJE V NEMCIJO

Ker ni bila letina krompirja v Nemčiji posebno dobra, so Nemci dovolili prost uvoz krompirja iz Holandije. Na meji stane holandski krompir 5,63 DM stot (Zentner). To je pritisnilo ceno nemškega krompirja navzdol; te so padle na 5,80-6.— DM.

AVSTRILSKI CASOPISNI PAPIR SE JE PODRAZIL

Avstrijska družba za prodajo papirja je 1. oktobra zvišala ceno časopisnega papirja od 262,50 šilingov za 100 kg na 302 šilingov. Zveza avstrijskih založnikov časopisov je protestirala pri dunajski vladi proti temu povišanju, ki je doseglo 15%.

spremeni v paro. V komori je še tudi grelec, ki da zraku potrebno temperaturo. To peč ogrevamo s paro, vročo vodo ali elektriko.

Medtem ko traja ogrevalna doba 5-7 mesecev, je poletna doba za hlajenje mnogo krajša. Tudi za to uporabljamo klimatično napravo. Ventilator vsrkava hladni zrak s severne strani ali iz kleti ter ga poriva v vse sobe kakor pozimi topli zrak. Ako razpršimo še vodovodni curek v zrak, se ta še bolj ohladi, osveži in ovlaži.

Možnost uporabe klimatičnih naprav je neštetno. V Ameriki so si trgovine v inštalaciji teh naprav jako pomozile svoj promet. To je tudi razumljivo, saj poleti vsak rajši stopi v prijetno ohlajeno lokal. Nadalje je v tekstilnih tovarnah nujno potreben ovlažen zrak. Tudi v hotelstvu je potrebno, da se moderniziramo in to zlasti na takih področjih, kakor je naš, kjer vlada poleti huda vročina, pozimi pa ni ravno milo vreme. Nekatero stavbo našega mesta (kino »Arcobaleno«, hotel »Joly«) so že opremljene s klimatičnimi napravami. Lastniki to tudi poudarjajo pri svoji reklami. Posebno učinkovite so te naprave v gledališčih in dvoranah, kjer se zbirajo večje množice. Toda tudi v solah ter bolicah je treba ustvariti prijetne pogoje bivanja in končno zakaj jim ne bi ustvarili tudi v prostoru, kjer prebivamo večino svojega življenja, to je v našem domu?

Kaj je s sovjetskimi naročili v Italiji?

Na vprašanje nekega poslanca v zavezi sovjetskih naročil ladij v Italiji je minister za zunanjo trgovino La Malfa dal naslednje pojasnilo. Società Cantieri del Mediterraneo je avgusta vložila prošnjo pri italijanski vladi za odobritev sovjetskega naročila 6 mešanih motornih ladij po 2.200 reg. ton.

Ladje bi skupno stale 16.200.000 dolarjev. Sovjeti bi plačali 10% z dobavo surovin, 90% pa bi poravnali v klirningu. Toda v smislu italijansko - sovjetskega dogovora z dne 11. marca 1952 so poslali omejeni na kontingent v eni smeri v vrednosti 13,5 milijarde lir. Ta kontingent je bil popolnoma izkoriščen. Sovjetsko naročilo omenjeni italijanski družbi predstavlja vrednost 9,1 milijarde lir. Jasno je, da ga ni bilo mogoče vključiti v klirning, ker bi sicer trpel italijanski izvoz drugega blaga predvsem tkanin, pomaranč in limon itd. Italijanska vlada je pozvala omenjeno italijansko družbo, naj poskuša doseči od sovjetske vlade poravnavo naročila po drugi poti. Pogajanja so še v teku.

POVEČANJE ITALIJANSKEGA DRŽAVNEGA DOLGA

Dne 30. junija 1952 so znašali italijanski državni dolgovi nad 3.000 milijard (3.076.633.000.000) lir. Ako računamo državne obveznice po nominalni vrednosti, znašajo dolgovi 3.122 milijard 970.000 milijonov lir. V primeri z dolgovi dne 31. maja 1952 so narasli za 7.296.000.000 lir. V primeri s položajem 30. junija 1951 so dolgovi narasli za okoli 300 milijard (288 milijard 827.000.000) lir.

Proizvodnja italijanskih železarn

Proizvodnja italijanskih železarn in jeklarn je letos v I. polletju precej narasla. Navajamo primerjavo proizvodnje v prvih polletjih leta 1938, 1951 in 1952 v tonah.

	1938	1951	1952
Lito železo	397.297	426.140	525.412
Jeklo	1.128.919	1.452.918	1.763.212
Pločevina	881.285	1.202.276	1.349.777
Zel. zlitine	22.127	49.948	50.876

Po teh podatkih je proizvodnja surovega jekla letos narasla približno okoli 25% v primeri z lanskim letom. V juniju letošnjega leta je proizvodnja popustila v primeri s proizvodnjo v maju. Litega železa so junija proizvedli 110.682 (maja 105.424) ton, surovega jekla 288.604 (maja 306.739), pločevine 207.360 ton (236.115), železne zlitine 15.176 (15.605).

Zunanja trgovina STO

Po podatkih, ki jih vsebuje zadnje poročilo coneškega poveljnika generala Johna Wintertona za dobo od 1. januarja do 31. decembra 1951, se je zunanja trgovina anglo - ameriškega področja STO razvijala v letu 1951 tako-le:

DRŽAVA	Uvoz		Izvoz	
	Količina v tonah in Kwh	Vrednost v milijonih lir	Količina v tonah in kwh	Vrednost v milijonih lir
Austrija	26.858	996	8.954	606
Nemčija	113.156	1.693	4.233	189
Jugoslavija	100.333	2.132	23.454	3.562
in cona B	(4.404.425 Kwh)	621	4.369	146
Švica	336	576	1.839	245
Vel. Britanija	1.082	8.033	2.030	298
Združene Države	151.400	15.725	41.013	4.070
Druge države	615.673			
Skupno brez Italije	1.008.838	29.776	85.892	9.116
	(4.404.425 Kwh)			
Italija	673.010		785.424	
	(185.958.488 Kwh)			
VSE SKUPAJ	1.681.948		871.317	
	(191.362.913 Kwh)			

Pripominjamo, da je bilo Svobodno tržaško ozemlje z znanimi gospodarskimi sporazumi med Zavezniki vojaško upravo in Italijo leta 1948 vključeno v italijanski carinski sistem.

DENAR

TUJE VALUTE V NEWYORKU

Družba Deak and Co v Newyorku navaja naslednje tečaje tujih valut v New Yorku dne 22. septembra (za 1 dolar USA):

Avstrija 26,50, Belgija 50,75, Danska 7,95, Finska 365, Francija 399, Zah. Nemč. 4,50, Grčija 15,500, Iran 75, Italija 633, Jugoslavija 370, Izrael 1,85, Libanon 3,70, Luksemburg 50,75, Holandija 3,89, Norveška 8,47, Portugalska 28,75, Španija 47, Švedska 5,95, Svica 4,29, Trčija 4.

JUGOSLAVIJA PLACUJE DOLGOVE

V letih 1950, 1951 in 1952 je Jugoslavija plačala Franciji na račun predvojnih dolgov 45 milijonov frankov. Francoska vlada si prizadeva, da bi zavarovala francoske imetnike obveznic tujih posojil, kakor posojil stare Avstrije, ki so jih prevzela države naslednice. Pogajanja z današnjo Avstrijo se zavlačujejo, CSR odbija podoben sporazum, Poljska je sicer podpisala zadevni sporazum, a ga ne izvaja.

CSR odbija podoben sporazum, Poljska je sicer podpisala zadevni sporazum, a ga ne izvaja.

G. M. COLOMBINI & FIGLIO
UVOZ - IZVOZ
PLUTOVINE
in IZDELKOV
Trst, Ulica I. della Croce 4
TEL. 94-570
Tig. COLINTER - TRIESTE

AVTORIZIRANI GRADBENIK
MARTELLANI (Martelanc) MAKS
Izvršuje vsa gradbena in obnovitvena dela, načrte in proračune
Trst, Salita Contovello 20
Telefon: 31-025

MIZARJI
Deske smrekove, macesne in brdih
KMETOVALCI
lesov, trame in parkete
nudi najugodnejše
CALEA
Tel. 90441 TRST
Viale Sonnino, 24

Uran in plutonij v Jugoslaviji

Sviciarski list »Die Weltwoche« poroča, da so v zadnjem letu jugoslovanski geologi odkrili nova ležišča urana in plutonija v moravskih planinah. V zvezi s tem odkritjem spravljata tudi zadnje obiske zahodnih državnikov in vojskavoj v Jugoslaviji. Uran je neobhodno potreben za izdelovanje navadnih atomskih bomb, medtem ko potrebujejo plutonij za izdelovanje dušikovih bomb. Ležišča teh rud so v trikotju med rekama Moravo in Ibarjem blizu bolgarske meje. Pokrajino ob Moravi so po vojni preiskali tudi ruski geologi; ti pa so nalašč trdili v svojem poročilu sestavljenem za jugoslovansko vlado, da na tem področju ni urana.

Letina v Sloveniji

V krajih, ki splošno niso povdruženi suši, se je položaj glede preskrbe s krmo poboljšal; zaradi dežja se je druga otava popravila. Med predele z razmeroma dobro letino lahko štejejo Gorenjsko in Tolminko. Na Gorenjskem tja do Ljubljane je bil krompir zelo lep. Tudi na Tolminkem, kjer je poleti precej deževalo, je krompir bogato obrodil pa tudi fižola je bilo mnogo. Bohinj, kjer navadno zelo rado dežuje, letos ni imel dežja ob pravem času. Glede položaja na Stajerskem je »Gospodarstvo« že poročalo v zadnji številki.

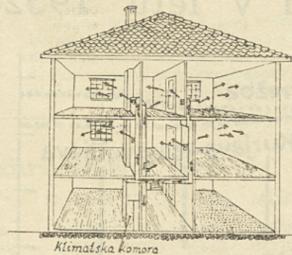
Na zgornjem Vipavskem je bilo približno za polovico manj vinskega pridelka kakor lansko leto. V dolnji Vipavi je suša pobrala približno 30 odstotkov v primeri z lanskim letom. Zadnja toča ni teh predelov tako hudo prizadelala kakor n. pr. Tomaj, Duvovje, Avber, Kreplje, Sv. Križ in Godnje, kjer je pobrala okoli 90 odstotkov terana. Uradna komisija je že pregledala te kraje, da bi dolocila osnovno za javno pomoč bodisi z odpisom davkov ali z brezobrestnimi posojili.

Klimatične naprave

Kakšen naj bo zrak, v katerem se lahko giblje zdrav človek brez strahu, da bi obolel? Za to se zahtevajo: pravilna temperatura, pravilni odstotek vlage ter čistota. To se pravi, zrak mora biti brez prahu, bakterij ter vonja.

Evropejci smo glede teh zahtev še precej skromni. O vlagi, ki odločujoče učinkuje na naše telo, smo še malo poučeni. S sesalcem za prah res odsiramo prah s tal in pohištva, toda v zraku pa le še ostane. S »klimatično napravo« (po angleško »air conditioner«) pa odstranimo tudi prah iz zraka. Glavna naloga klimatičnih naprav je ogrevanje prostorov in zato je potrebna predvsem peč. Medtem ko je pri centralnih kurjavah voda posrednik, ki prenaša toploto od peči v sobe, je pri klimatični napravi zrak. Zato se dostikrat slisi, da je to »toplozračna kurjava, kar pa ni res, ker klimatična naprava poleg ogrevanja opravlja še druge naloge.

Toplota povzroča razširjenje prostornine predmetov, seveda tudi vode, ki postane tako lažja in se v cevovodu dvigne, ko oddaja svojo toploto v sobah, pa zopet pade nazaj v peč. Tudi z zrakom se dogodi isto, samo da je ta sila v večini primerov premajhna in se zato uporabljajo ventilator. Z naštanimi dimenzioniranjem cevovodov dovajamo sobam potrebno toploto. Ventilator omogoča uporabo manjših premerov cevovoda. Za klimatično komoro

Klimatična komora

VALUTE NA PROSTEM TRGU V CURIHU

Curih, dne 30. oktobra 1952	belg. fr.	pezet	funtov	fr. fr.	šil.	dol.	lir	šv. kr.	nem. m.	hol. fl.
Svica — 10 švic. fr.	10,—	120,—	115,20	946	—18,6	64,51	2,33	1487	14,38	10,81
Belgija — 100 belg. fr.	8,33	100,—	95,96	788	—15,5	53,74	1,94	1239	11,98	9,00
Španija — 100 pezet	8,68	104,20	100,—	821	—16,1	57,00				

Tudi dvoletno trgovoško šolo!

Slovenski tisk se je zopet lotil vprašanja ustanovitve višje industrijske (obrtnje) šole, ki ga je »Gospodarstvo« načelo že pred leti. Tržaški Slovenci res nujno potrebujemo takšno šolo. Dokazov o tej potrebi je več kot dovolj: število vpisanih učencev na nižji industrijski šoli v Rojanu, značaj industrijsko-trgoveškega mesta, ki ga ima naše mesto itd.

Dva Slovencem je tudi potrebna dvorazredna trgovska šola, ki jo naši sosedinci italijanske narodnosti imajo. Predvideva jo že sam šolski ustroj. Nam tržaškim Slovencem take šole nočejo odpreti. Kdo se ne spominja, koliko je bilo v tej zadevi prošelj in intervencij. Vse zaman, odgovor je bil vedno isti: Imate dovolj šol, taka šola vam ni potrebna. Mi se s tem odgovorom ne moremo zadovoljiti, ker je naša zahteva upravičena.

Pred leti, ko se je prvič pojavilo vprašanje po dvoletni trgovski šoli, je dalo poskusno vpisovanje, ki ga je odredila ZVU nad 80 učencev za prvi razred. Osemdeset staršev je takrat s podpisom zahtevalo od pristojnih oblasti, naj se taka šola odpre. Njihova želja je bila popolnoma upravičena. Utemeljitev je slonela že v samem šolskem ustroju; italijanski šolski sistem, ki je še vedno tu v veljavi, dvoletno trgovsko šolo pozna. S tem je omogočeno dijakom, ki so dovršili trgovsko strokovno šolo (avviamiento), da izpopolnijo svojo znanje na dvoletni trgovski šoli. Slovenskim dijakom s trgovske strokovne šole (ega ni mogoče, ker nam taka šola manjka, če želimo nadaljevati učenje, morajo na italijansko dvorazredno trgovsko šolo. Diskriminacija tudi na tem polju!

Število učencev na trgovski strokovni šoli dosega letno 170-180 dijakov. Lepo število, ki bi bilo še večje, če bi se pouk vršil v dopoldanskih urah in ne v popoldanskih. Trst ima še vedno trgovski značaj; potreba po naraščanju s trgovsko manjšo ali večjo izobrazbo je torej podkrepljena. Kje in kako smo mi Slovenci v Trstu go spodarstvo zastopani je znano vsakemu; da bi lahko bili gospodarsko močnejši, kot smo, če bi ne bilo italijanskega fašizma, tudi dobro vemo, Italija nas je gospodarsko popolnoma uničila, ker nam je pobrala vse denarne in gospodarske ustanove, ki nam jih Zavezniška vojaška uprava še danes nocoj povrniti.

Industrija in trgovina hodita z roko v roki. Ne more biti industrije brez trgovine in ne nasprotno. Tudi industrija na svojem upravnem področju potrebuje ljudi s trgovsko izobrazbo, da o sami trgovini ne govorimo. Med industrijo in trgovino je vrsta drugih gospodarskih ustanov, večjih in manjših obrtnikov, ki so v ekonomskem ciklusu tesno povezani. Tudi tja spada učeni moči s trgovsko izobrazbo, in prav v teh poslednjih smo mi dovolj zastopani.

Dvorazredna trgovska šola ima za nas Slovence še to prednost, da je pri nas tradicionalna. Ni Slovencev ne v Trstu ne v Ljubljani, ne v Gorici ne v Mariboru, ki ne bi poznal trgovske šole. Prav iz teh razlogov je potreba po taki šoli utemeljena in zato zahtevana, da pristojne šolske oblasti odprejo tržaškim Slovencem dvoletno trgovsko šolo.

Če je lahko »Giornale di Trieste« pred dnevi na široko razlagal vse vrste šol, ki jih imajo Italijani v Trstu, in omenjal »avviamiento« in njim višje sorodne šole, imamo tudi mi pravico zahtevati naj se vrzeli v slovenskemu šolskemu zamašju.

Od »avviamiento«, trgovske šole, trgovske akademije (ki jo imamo) do univerze, po naš naraščaj na ta način pridobil ono trgovsko in gospodarsko izobrazbo, ki ga današnji čas zahteva od človeka.

AVTOPODJETJE S. T. A. R.

d. d. TRST
ULICA MORERI 7 - TEL. 56-08
Avtobusna proga: Trst - Koper

Vozni red veljaven od 15. maja 1952

ODHOD IZ TRSTA (Avtobusna postaja)	ob delavnikih	ob 13.— in ob 20.—
	ob nedeljah in praznikih	ob 7.30 in ob 12.30
Prihod v Koper (hotel Triglav)	ob delavnikih	ob 14.15 in ob 21.15
	ob nedeljah in praznikih	ob 8.45 in ob 13.45
ODHOD IZ KOPRA (hotel Triglav)	ob delavnikih	ob 7.30 in ob 16.30
	ob nedeljah in praznikih	ob 10.— in ob 20.—
Prihod v Trst (avtobusna postaja)	ob delavnikih	ob 8.45 in ob 17.45
	ob nedeljah in praznikih	ob 11.15 in ob 21.15

Prepoved vršenja avtobusne prevozne službe med Trstom in Škofijami ter obratno

Sovodnje so prav na koncu Vipavske doline, na desnem bregu Vipave, kjer se ta izliva v Sočo. Pravzaprav spada ta kraj že v spodnjo Soško dolino, ker je vsa sovodnjska polje samo prodina, t.j. v telcu dolgih stoletij od Soče nanešeni prod (mahni, okrolo izbrušeni rečni kamenčki, ki tvorijo korito deročih ozkih rek ko se iz skalnatih sotesk izvijejo v ravne doline). Saj je vsa plodovito, nekaj avstrijsko Furlanijo ustvarila Soča. Ta ravnina pa je gotovo mnogo tisočletij starejša od sovodnjskega polja. Tako je imel prod dovolj časa, da se spremeni v plodovito zemljo. Sovodnjsko polje pa je danes bolj podobno širokemu koritu nego kultivirani zemlji. To potrjuje že sam položaj obeh soških bregov. Desni, na katerem leži furlanska vas Majnice, je precej višji od levega, kjer se je raztegnila 2 km dolga, čisto slovenska vas Sovodnje. Levi soški breg pri Sovodnjah je pravzaprav le nekoliko ozvišeno korito Soče, kjer je med prodom le toliko peska, da se je moglo zasilo razviti poljedelstvo. Na desnem bregu živijo furlanski koloni, ki so se ga zaradi plodovitosti v pradavnih časih polastili; levega pa z muko obdelujejo samostojni slovenski kmetje.

Gledamo z bližnjim višav se sovodnjsko zeleno polje dozdeva prav tako plodovito kakor Vipavska dolina ali furlanska ravnina. Ko prispes pod

Ugoden rezultat vpisovanja v strokovne šole

15. oktobra se odprejo vrata naših srednjih šol. Kot gospodarski list smo se pozanimali za število dijakov v letošnjem šolskem letu na slovenskih strokovnih šolah in tečajih.

Zvedeli smo, da znaša število dijakov na vseh slovenskih strokovnih šolah in tečajih nad 1000. Največji del jih odpade na industrijsko strokovno šolo v Rojanu (nad 400), tej sledi trgovska strokovna šola s 170 dijadi in nato trgovska akademija z nad 100 dijadi.

Gornjo nepopolne številke vlivajo poguma, da vztrajno zahtevamo izpopolnitev slovenskega strokovnega šolskega sistema. Lanskoletno navedenim nam pove, da so omenjene strokovne šole stele 1060 dijakov. Število vpisanih v letošnjem šolskem letu bo po vsej verjetnosti doseglo lansko.

KRONIKA

FRAN VENTURINI

V sredo, 8. oktobra je v Ljubljani nenadoma umrl znan skladatelj Ivan Venturini iz Trsta. Na obisku pri svojih ga je zadela kap. Pokojnik se je rodil v Boljuncu. Njegove skladbe so se med našim ljudstvom kaj hitro udomačile, ker je bil sam pri svojem delu tesno povezan z njim. Pogreb bo v Trstu v soboto ob 15 uri iz Gregorčičeve dvorane, v Rimski ulici 15.

NOVI RAVNATELJ ZAVEZNIŠKE CITALNICE

Ameriško zunanje ministrstvo je imenovalo prof. dr. Hamiltona A. Mathesa, za ravnatelja Zavezniške citalnice z naslovom častnika za kulturne zadeve. Dr. Mathes ima odlično akademsko in poklicno pripravo na književnem in jezikovnem področju.

CULI SMO,

da si mnogo rimskih uradnikov, ki so prišli v Trst na podlagi londonskega sporazuma (9.V.1952) prizadeva, da bi izpodrinili angleščino iz državne uprave, kjer se le da. Bodejo jih tudi angleški napisi. Rad bi popolnoma zavladali in tako »de facto« (dejansko) zasedli Trst, ker Italiji ni to uspelo »de jure« (po pravu). Milanski »Corriere d'Informazione« poroča, da bo italijanski poslanec v Londonu na prvem sestanku z angleškim zunanjim ministrom zahteval, da se »de facto« prizna italijanska vrhovnost nad cono A.

SKODO JE TREBA POVRNITI

Uprava Slovenskega narodnega gledališča zahteva v novi vlogi na ZVU, da se škoda, ki so jo povzročili fašisti slovenskim kulturnim ustanovam poravnava. Prva vloga je bila izročena 23. maja; ZVU je odgovorila negativno mejdu avgusta. SNG zdaj nadaljuje začetno akcijo. Vloga navaja, da je poživ Narodnega doma v Trstu (13. julija 1920) povzročil 30 milijonov lir škodo v tedanjih lirah, kar predstavlja danes nad eno milijardo in pol lir. Vsa škoda, ki je bila povzročena za časa italijanske vladavine znaša najmanj 20 milijard lir.

TRŽAŠKI BRODARJI BI RADI KUPILI LIBERTY

Več tržaških brodarjev je pooblastilo newyorškega pravnika Samuela Gilmana, da prične s postopkom za nakup 10 tovornih ladij tipa »Liberty«. Tržaški brodarji bi plačali 5 milijonov dolarjev za ladje, t.j. pol milijona za vsako. Toda na mednarodnem trgu je cena teh ladij višja. Ladje bi registrirali v Trstu. Prošnjo za nakup podpira

Učamo, da bomo v prihodnji številki našega lista lahko pričeli pregled stanja po posameznih šolah. Naše šole so že splošno znane in priljubljene. Slovenski starši so pokazali svojo narodno zavestnost in potrdili, da tržaški Slovenci hočejo živeti svoje lasno prosvetno in kulturno življenje. Iz naših strokovnih šol prihaja naraščaj s solidnim širokovnim znanjem; povpraševanje po tem naraščaju se letno veča, dokaz, da so delodajalci z njim zadovoljni.

Pristojne prosvetne oblasti pozivamo, naj skrbno proučijo šolske statistike od 1945 dalje. Iz teh je razvidno, da še vedno nismo iznačeni s sosedinci Italijanske narodnosti, ki na šolskem področju imajo prav vse: svoje stavbe, vse vrste šol, popolno opremo, bogate šolske zbirke itd. Zato se enkrat ponavljamo, da naša zahteva po višji industrijski šoli in po dvoletni trgovski šoli je več kot upravičena. O tem govorijo številke dijakov zadnjih let in letošnji vpis je to zahteva ponovno okrepil.

ZVU. Ameriška vlada postavlja pogoje, da bi Tržičani ne uporabljali teh ladij v konkurenci z ameriškim ladjami in da bi se potrebna preureditev ladij izvršila v ameriških ladjedelnicah.

ZA RAZIETNITEV ITALJANSKIH ZAKONOV

Večina v tržaškem mestnem svetu, ki je bila izvoljena na zadnjih nedemokratskih volitvah, se je zdaj vrгла na to, da bi dosegla prosto razietnitev vseh italijanskih zakonov na anglo-ameriško področje Svobodnega tržaškega ozemlja. Med temi zakoni so tudi takšni, ki prinašajo povečanje davčne obremenitve. Opozicija se odločno upira temu početju, ki ima samo politično ozadje, da bi se namreč tako cona A dejansko priključila k Italiji. Ključ je v rokah ZVU, ki je odgovorna Organizaciji Združenih narodov.

PODALJANJE POLJEDELSKIH POGOBOV

Zavezniška vojaška uprava je ponovno podaljšala poljedelske dogovore, ki so v veljavi na anglo-ameriškem področju STO. Zato je področni poveljnik podpisal ukaz št. 167.

VOZNIŠKI IZPITI ZA MOTOCIKLISTE

Zavezniška vojaška uprava je objavila predpise ukaza št. 397 z dne 16. decembra 1948, ki jih vsebuje ukaz št. 3 z dne 8. januarja 1951, s katerim je

Ugodnejši gradbeni zakon?

(Slovenska posest zopet v nevarnosti)

V dobro obveščenih krogih, trdijo, da pripravlja ZVU nov zakon, ki naj bi olajšal stanovanjsko krizo in pospešil gradbeno dejavnost po geslu »Pomagaj si sam«. Gre za zidanje stanovanjskih hiš in večjih zgradb z državnim posejilom. Zasebnikom in državnim ustanovam, ki želijo zidati z državnim posejilom (Aldisijer sistem) bi omogočili nakup zemljišča po nizki ceni, in sicer tako, da bi dali tržaški občini pravico, da razlasti potrebna zemljišča kot javnokoristna in jih nato po nizki ceni odstopi zasebnikom ali ustanovam, ki hočejo graditi.

Ako pride res do izvedbe tega načrta, je jasno, da bo to nov udarec slovenski posesti, zadan po videzom socialne in človekoljubne akcije. Zemlja v tržaški okolici je v slovenski posesti in kupci bodo seveda povečini Italijani. Tako bo z zakonom olajšano prodiranje Italijanov v osrčje slovenske zemlje. Kakšno politiko vodi tržaška občina nasproti Slovencem je predobro znano.

Mar še ni bilo razlašene dovolj slovenske zemlje prav z zakoni Zavezniške vojaške uprave?

Uvedla polaganje izpitov za vodenje motornih koles, motornih koles s prikolico in trokoles na anglo-ameriškem področju STO.

Zato je področni poveljnik podpisal ukaz št. 168, ki ga bodo uporabljali od 1. januarja 1953.

NOVA PETROLEJKA

V tržaški ladjedelnici Sv. Marka so pričeli graditi 31.500-tonsko petrolejsko ladjo po naročilu rimske družbe Fratelli D'Amico. Za primerjavo, koliko petrolej gradijo danes v svetu navajamo, da je samo v nemškem pristanišču Kielu v gradnji 11 petrolejskih ladij po 21.500 ton nosilnosti, in sicer po naročilu ameriških plovnih družb. Ladjedelnica Kieler Howaldtswerke je prejela skupno naročilo za gradnjo 38 ladij.

KLIC PO POVRNITVI DENARNIH ZAVODOV

Med tržaškimi Slovenci se vedno bolj čuje klic po povrnitvi slovenskih denarnih zavodov, ki so jih fašisti ugrabili in jih izročili italijanskim bankam v Trstu. Slovencem se polšača prava razburjenje, ker ne smejo ustanovljati niti novih denarnih zavodov. Zavezniška vojaška uprava jim je odbila celo ustanovitev navadne posojilnice, sklicujoč se na fašistične zakone.

Iz gospodarskega življenja cone B

Vinogradniki kopskega okraja so razočarani. Zelo veliko so polagali na letošnje trgatve v pričakovanju, da jih bo dobra vinska letina odškodovala za veliko škodo, ki jim je prizadela izredna suša. Novo vino je sicer dobre ga okusa, vendar splošno tožijo, da je pridelek znatno manjši kot lani. Pri tožbe so temvečje, čim se vinogradi bližajo meji proti Slovenji. V bujskem okraju so se vinogradniki menda bolje odrezali. O celotnem uspehu letošnje vinske letine prihodnjič.

BRUCELOZA IZ MALTE

Bruceloza iz Malte je velika šiba za ovce in koze. Celu za ljudi je nevarna. Spomladaj so jo poslani živozdravniki ugotovili okoli Buij in Grozjanca. 14 ovc in 7 koz so našli okuženih in so odredili takojšen zakl in uničenje. V zadnjem času pregledujejo živino zdravniki zopet te kraje. Pred leti je v Bujskem okraju zbolelo na t boleznimi okoli 100 ljudi.

PRODAJA »SLADKEGA« BLAGA PO ZNIZANIH CENAH

Racionalizacija dela je zajela tudi trgovino in obrt. Večje zaloge raznega blaga zlasti tekstilnega, so postavile trgovine pred težje naloge. Odjemalci, ki so postali v tem letu krepkejši in s sredstvih, se zanimajo za kakovost blaga, za ustrezajoče vzorce in ne samo za cene. Spremenjene razmere ponavljajo slučaj, ki se je pojavil že lansko leto, namreč znatne zaloge nekurantnega blaga zlasti v velikih trgovinah. Avstrijci imenujejo to blago »sladko«. To »sladko« blago povzroča v novem sistemu trgovine plačevanja znatnih obresti v banki, ki je dala kredit za nabavo blaga. Lani je oblast žrtvovala težke milijone, da so zamogle trgovine razprodati večino tega blaga pri dobro organiziranih razprodajah s 70 odst. popustom cene. Letos so trgovci-

ne zopet zaprosile oblasti za denarno pomoč, da bi se razprodaje ponovile. Nameravajo razprodajati te kupe blaga s 50-60% popustom na ceni.

Trgovine bodo morale biti pri nakupu zelo pozorne. Upoštevati bodo morale okus in želje občinstva, ter slediti modri. Morale bodo vplivati tudi na našo industrijo, da se ravna po modri. V Kopru zlasti je to vprašanje kofljivo zaradi konkurence Trsta.

VISOKE CENE OBRNTNIKOV

Proti obrtnikom v tukajšnjih mestih se čuje hude pritožbe. V prvi vrsti jim ljudje očitajo previsoke cene. V tem pogledu napadajo urarje, mizarje in krojače. V drugi vrsti pa očitajo obrtnikom, da so slabo kvalificirani. Veliko obrtnikov da dela brez vsake kvalifikacije. Tisk zahteva od Obrtne zbornice, da napravi red. Izvrši naj revizijo obrtniških dovoljenj, skrb naj za obrtne tečaje, za preskrbo potrebne materiala obrtnikom in za sprejemanje učencev za obrt.

ZA POVZDIGO OBRNTNISTVA

V Jugoslaviji se v zadnjem času poveča izobrazbi obrtniškega naraščaja velika pozornost. Naša cona B sredi temu koristnemu vzoru. Oblasti so poskrbele, da je 46 mladencev iz bujskega okraja odšlo na uk v Jugoslavijo. Nekaj so jih namestili v industrijski šoli v Zagrebu, nekaj v ladjedelnici »Uljanik« v Pulju, v gradbenem tehnikumu v Reki in v centralni šoli v Reki.

PROMET PRISTANIS

Morska plovba je imela letos v pristaniščih kopskega okraja večji promet kot lani in sicer po številu dosegljih in odšlih ladij kakor po tonazi. Pridelek soli. Pridelek soli se je proti letu 1951 povečal za 30%.

PROMET v pristanišču

Med 24. septembrom in 1. oktobrom se je promet ladij skozi tržaško pristanišče gibal takole:

Tržaške in italijanske ladje

»Treviso« je priplula iz Carigrada s 186 t in se vrnila s 1814 t blaga. »Stadium« je priplula iz Piombina 1243 t itega železa in se vrnila prazna. »Aldebaran« je priplula iz Benetk prazna in odplula v Cagliari z 800 kub. m lesa. »Abbazia« je prispela iz Hajfe z 263 t blaga in odplula v Larnaco s 134 t. Priplule so: »Zaule« iz Ravenne prazna, »Alfonso Pellegri« iz Ackaja z 834 t železne rude, »Timavo« iz Bombaja s 700 t, »Albatros« iz Benetk prazna, »Verase« iz Ackaja z 2100 t železne rude, »Aurora« iz Sidona z 10.835 t mineralnega olja, »Chiochia« iz Bejruta z 830 t. Odplule so: »S. Silvestro« v Smirno s 1000 t, »Secondo S. Giorgio« v Ravenna prazna, »Pescara« v Antivari z 8 avtomobil, »Patrizia« v Carigrad s 600 t, »Anna Maria« v Genova s 430 t, »S. Antonio« v Pirej natovorjena, »Indiana« v Sidon prazna, »Esso Italia« v Sidon prazna, »Asteria« v Benetke z 878 t mineralnega olja, »Resia« v Carigrad s 167 t, »Silvano« v Eleusis prazna, »Esperia« v Bejrut s 640 t in »Palmaiole« v Benetke prazna.

Angleške ladje

Priplule so: »Dorothy Stevenson« iz New Yorka s 7000 t, »Jules Friboure« iz New Orleansa z 2200 t, »Alice Brown« iz Galvestona z 9100 t žita in »Exporters« iz New Yorka s 595 t. Odplula je »Seacampion« na Daljni vzhod z 10.000 t amonijevoga nitrata.

Grške ladje

»Kozanik« je priplula iz S. Maura s 110 vinskih sodi in odplula v Tržič prazna. Odplule so: »Plotarchis Blessas« v Pirej z 42 t, »Tinos« v Pirej z 800 t in »Maria« v Pirej s 500 t lesa.

Angleške ladje

»British Knight« je priplula iz Vado Ligure z 9917 t motornega olja in odplula v Galveston prazna. »British Patience« je priplula iz Banisa 11.409 t mineralnega olja in odplula v Tripolis prazna. »Pacheco« je prispela iz Liverpoola z 228 t in odplula v Benetke prazna.

Madžarska ladja »Scio« je priplula iz Benetk prazna. »Turški« »Kapitanogin« je priplula iz Carigrada 335 kub. m lesa, »Arđahana« je prispela iz Smirne prazna, »Hopac« je odplula v Carigrad z 800 t. Holandska »Straboc« je odplula na Reko natovorjena. Panamska »Demostenes« je priplula iz Tripolisa 4916 t mineralnega olja. Argentinska »Rio Quinto« je prispela iz Rosaria s 4200 t. Španske: »Astiluzza« je priplula iz Sevilje s 700 t in odplula v Barcelono z 202 t; »Castillo Penafielde« je priplula iz Huevele 3667 t železne rude. Belgijska »Irene Maria« je priplula iz Tunisa z 900 t blaga.

VSE ZA KMETOVALCE

EDVARD FURLANI

TRST, Ul. Milano št. 18 - Telef.: 51 69

Krma za živino - Žita - Umetna gnojila
Žveplo - Modragalica - Poljedelski stroji
Orodje - Vsakovrsta semena - i. t. d.

FRATELLI NASCIMBEN

SERVIZIO Bosch

UVOZ - IZVOZ

NADOMESTNI DELI ZA AVTOMOBILE

IN ZASTOPSTVA

BOSCH - MARELLI - MERCEDES

Dovršeno opremljena delavnica za popravila električnega pribora in nadomestnih delov za avtomobile.

TRST

UL. CORONNO, št. 39 - Tel. 24-955

Teško se posloviš od Sovodnenj

obokom železniške proge v Sovodnje — Stari Sovodenci trdijo, da se je nekdanja ta vas imenovala Zavod, — ra te neprijetno iznenadijo rečni kamečki po zemlji v vrtovih. Kdo bi delal, da ta zemlja, med dvema rekama, silno trpi zaradi suše? Tla iz prod so kakor rešetki, ki ne more zadržati deževnice. Le izhlapevanje obeh rek nekoliko popravlja to prirodno nezgodo in brani sovodnjsko polje, ta se ne spremeni v puščavo. Sovodenci so razmisljali že o tem, da bi svoje polje namakali s kanalizacijo, kakor v mnogih drugih krajih, kjer z odpiranjem zapor spuščajo vodo na njive; toda v Sovodnjah to ni mogoče, ker je vodna širina na obeh rekah mnogo nižja kot površina polja; umetno mehnično namakanje bi bilo predrago.

Za zelenjavo, ki je najvažnejši sovodnjski pridelek prihaja v poštev le trudopolno ročno zalivanje, ker se ni bil vodovod izpeljan v sovodnjsko občino. Goriške vodovodne cevi so namreč pretesne, da iz se ni mogel vodovod, ki dobiva vodo izpod St. Gore v Jugoslaviji podaljšati do Sovodnenj. Za samo zamenjavo glavnih vodovodnih cevi je potrebnih 80 milijonov lir. Občina je sicer že prosila državnopodpore za vodovod in napeljavo elektrike do vasi Vrha na Doberdovski pla-

noti (višina 200 m), pa ni prejela odgovora; Vrh spada v sovodnjsko občino. Tudi občinske ceste so potrebne poplave toda ni denarja.

Ze Cesarica Marija Terezija je določila sovodnjski soški breg v skupno uporabo sovodnjskim kmetom. Pozneje so si kmetije in travnike med seboj razdelili ter se leta 1936 vknjižili na dotične parcele. Na žalost pa Soča te travnike vedno bolj razjedla. Sodi se, da jih je od časa Marije Terezije razjedla že tretjino. Potrebna bi bila seveda primerna regulacija reke, toda tudi za ta namen ni mogoče dobiti od države potrebnega denarja. Omejenji travniki so bili razdeljeni na 116 starih sovodnjskih kmečkih rodbin. Danes štejejo Sovodnje 180 hišnih števil. Brez zemlje je kakih 5% družin, tri četrtine vsakega prebivalstva živi pretežno od poljedelstva, ena četrtina pa pretežno ali pa povsem od industrijskega dela v Gorici in Tržiču. Zemljiško posest računajo v njivah (3 njive 1 hektar). Najmanjši kmetje posedujejo 2-3 njive orne zemlje, bolj premožni pa do 16.

Kakor že omenjeno, je zelenjavo glavni sovodnjski kmečki pridelek, ki prinaša denar v vas. Le cene, ki jih plačujejo goriški in tržaški trgovci pri nakupu v Sovodnjah so preni-

zke. Zdad je videti na njivah mnogo obrvota (vrzote ali broskve), cvetaje in rdeče pesce, tudi nekaj cikorijske. Tudi zgodnji krompir, ki so ga v avstrijski dobi izvažali na Dunaj, spada pravzaprav med vrtnino. Padelvali so jim ga letos po 22-24 lir za kg, obrvot po 35 in cikorijsko po 30. Za domačo potrošnjo prideva vsa sovodnjska občina — kamor spadajo razen Sovodnenj in Vrha tudi Rubije in Peč ter Gabrje in Rupa pri Vipavi — okoli 1.300 stokrat pšenice in še več koruze; to skoraj samo za kremo, ker je nekdanjo polento skoraj popolnoma spodrinil kruh. Vinski pridelek je neznamenit samo za dom. Kakor Doberdobčani so si tudi kmetije Vrha (iz prve vojne znan Vrh Sv. Mihaela) nakupili precej rodovitne zemlje spodaj v ravnini pri Ronkah. V Rupi stoji zapuščenca Jaklova tovarna, ki je nekdanj slovela. Slnova pokojnega Andreja Jakla ta se sicer vrnila iz Jugoslavije, razmere pa niso take, da bi se obrat obnavil.

Same Sovodnje štejejo 820 prebivalcev, vsa občina pa 1800-1900. Slovenske osnovne šole so po vseh vaseh in občinah v Sovodnjah je petrazredna, italijanski ni. Stare sovodnjske rodbine so Tomšiči, Peterjani, Devetaki, Peliconi, Češtuti in Butkovič.

Kar smo povedali o zemlji veija le za samo sovodnjsko katastravno občino, vasi ob Vipavi pa imajo mnogo ugodnejšo zemljo in boljša je tudi lapnata zemlja (opoka) proti Peči v smeri Gorice.

Važna je v sovodnjski občini živinoreja. V vseh hlevih je 450-500 glav goveje živine. Okoli 220 glav pripada 90. sovodnjskim kmetom. Od 30 konj, ki so jih pred 20 leti posedovali Sovodenci, so ostali samo še 4. Krme je premalo, kupovati morajo otrobe in seno. Seno kupujejo v Furlaniji, v Benetškem in v Doberdovu. Razen tega ima vsa občina v najemu za kosnja mirenško letališče, za kar plačujejo 450 tisoč lir letne najemnine. Ker ni gozdov, kupujejo za stelo pšenično slamo na otoku Fossolon blizu izliva Soče v morje. Ako pristejemo vsemu temu še dejsvo, da slabe letine, ki jih predvsem povzroča suša zelo neugodno vplivajo na prehrano živine, nam bo jasno, da imajo kmetije v sovodnjski občini zelo malo koristi od živinoreje, toda ta jim je neobhodno potrebna zaradi gnoja.

Edino industrijsko podjetje v Sovodnjah je moderno opremljena velika Cotičeva kamnoseka delavnica, ki obdeluje kraški mramor iz lastnega kam-

nomola v Dolu, blizu Devetakov. Zaposlitev v njej bi lahko bila mnogo večja, ako bi ne bil splošni gospodarski položaj tako neugoden.

V sovodnjski občini deluje »Kmečko združenje« s sedežem v Gorici za Gorico, Sovodnje, Standrež, Steverjan in Ločnik, ki se bavi z nakupom poljedelkih potrebščin. Dobro bi bilo, ako bi se začelo Kmečko združenje zanimati tudi za skupno prodajo kmečkih pridelkov; tako bi kmetije po ugodnejših cenah prodajali svoje pridelke. Razen združenja imajo Sovodenci še svojo kmečko posojilnico v Sovodnj

TRŽNI PREGLED

Vestnik KMEČKE ZVEZE

SEDEŽ: TRST - ULICA FABIO FILZI ŠT. 10 I. - TELEFON ŠT. 54-58

V zadnjem tednu se posli na italijanskem trgu s kmetijskimi pridelki zaključujejo nekoliko hitreje. Vse kaže, da sta obe strani, t.j. kupci in prodajalci, nekoliko popustili. Razvoj cen ni enoten; te se razvijajo v glavnem po cenitvi letosnjega pridelka.

Cene pšenice so vrste, predvsem velja to za cene trdih vrst z juga. Cene koruze in ovsne nekoliko popustajo. Tudi cena rž je nekoliko popustila; v glavnem je položaj na tem trgu nejasen.

Dovoz klavne živine se razvija običajno. Cene kažejo lahko težnjo navzgor, temu nasprotno je povpraševanje po vprezni živini zvihanje. Na urzisku se plašiti vaua mrtvica.

Vreme, v. j. jesensko cezeve, je po pravilo položaj na trgu s krmo. Popustajo je povpraševanje po seno v nadi, ua bo jesenska oljva obilnejša. Cena ovčevov se je nekoliko znižala.

Zaradi večje prodaje živine, ki je nasprotno kot posledica suše, je za mlecno proizvodnjo nastopila boljša konjunktura. Cena masla narasla. To velja tudi glede sira.

V kupnji z olivnim oljem je nastopil zasoj, ker si se niso na jasnem gledu letošnjega pridelka. V splošnem nastopa popuščanje pri ceni.

Cena starega vina je ostala v bistvu neizpremenjena. Zvihanje je kupcija z mostom. Povpraševanje po limonah in pomarančah ni poseben; kljub temu je cena limonam razmeroma visoka.

ZITARICE

Mantova — Pšenica fina 7300—7400, dobra 7100—7200; koruza fina 6100—6200, dobra 5800—6000; oves 5600—5800; rž 7000—7200; pšenična moka tipa 00 9000—10.000, tipa 0 8500—8600, tipa 1 8300—8400, tipa 2 7900—8000; koruzna moka fina 7000—7100, dobra 6300—6400; pšenični otrobi 5700—5800.

Vercelli — Neolusčeni riž: navaden 6300—6500; Pierto 6400—6600; Maratelli 6700—7000; Roncarolo 6300—6600; Razza 77 6800—7000; Ardizzone 6700—7000; R. B. 7300—7600; Sasia 7400—7800; Arborio 7400—8000.

Olusčeni riž: navaden 9400—9700; Pierto 10400—10600; Roncarolo 10300—10500; Maratelli 11100—11500; Ardizzone 10500—11000; Razza 77 11600—12000; R. B. 12200—12500; Arborio 14—15000.

ZIVINA

Remona — Klavna živina: voli I 270—290, II 170—190, III 130—140; bikli I 270—290, II 210—220; krave I 240—250, II 160—180, III 130—140; junci I 270—280, II 200—220; teleta I 480—500, II 350—370, III 260—280. Prašiči za rejo: 18—20 kg 270—300, 20—50 kg 300—330, 50—100 kg 300—315, 100—120 kg 315—320. Debeli prašiči za zafol: 120—150 kg 320, 150—180 kg 325, nad 180 kg 330.

Rovigo. Kokoši 500—520; piščanci 520—530; pegatke 630—650; purani 500—520; gosi 300—320; zajci 230—250; race 400—420; golobi 400—450 lir par.

MLECNI IZDELKI

Milan. Cajno maslo 960—980; lombardsko maslo fino 880; trdi sir krajnje proizvodnje proizv. 1950 850—900, proizv. 1951 770—800, svež 490—500; sbrinz svež 490—510, postan 600—630; emmenthal svež 580—600, postan 600—690; provolone svež 510—540, postan 590—620; gorgonzola svež 350—370, postan 490—510; italico svež 460—480, postan 530—550; taleggio svež 380—400, postan 500—540.

OLJE

Firenze. Olivno olje extra do največ 1 stop. kisla. 440—450, do največ 1.5% 430—440, do največ 2.5% kisla. 420—430, do največ 4% kisla. 415—420; dvakrat rafinirano »A« 465—475, »B« 415—425; semensko olje navadno 355—365; olje iz zemeljskih lesnikov 380—390.

VINO

Brescia. Novo vino fco klet proizvajalca: Cellatica, Gussago in Botticino 9—11 stop. 3800—4500; Riviera Valtonesi 10—12 stop. 4000—5500; Riviera navadno 9—11 stop. 3800—5000.

MESNI IZDELKI

Modena. Surova slanina 290—300 lir kg; prekajena slanina (pancetta) 380—390; sveža salama 1120—1150; mortadella 610—620; osoljeni pršut 1220—1250; prekajeni pršut 980—1000; prašičja mast 260—270 lir kg na debelo.

MED

Rovigo. Med krajnje proizvodnje 270—300 lir kg fco proizvodnja brez davkov.

SLADKOR IN KAKAO

Trst. Angleški sladkor v kristalu stane 46/10 funta šterlinga cif Trst; češkoslovaški sladkor pa 43/10 fob za 1000 kg neto. Pripravljenog blago na trgu v prosti lukvi kvotira 141 dolarjev fco vagon odhod.

Zadnje kvotacije kakava so naslednje: Costa d'oro good fermented, proi vikranju v oktobru — decembru 257/6 šilinga (prejšnje kvotacije 255) za 50 kg cif severna kontinentalna pristanišča; proti izročitvi v novembru-januarju 252/6; proti izročitvi v decembru-februarju ali januarju-marcu 250 šilingov; Cameron 240 francoskih frankov kg; Bahia Superior proti vikranju ob koncu leta 34—34,50 dolarja za 50 kg fob ilheus.

KAVA

TRST — Kvotacije pri viru proizvodnje: brazilska kava fob pristanišče

vikranja za 50 kg: Rio N.Y., 5 54,50 dolarja; Rio N.Y., 2 56,50 dol.; Santos superior 58,75 dol.; Santos extra prime crivello 18 61,75 dol. Kava iz srednje Amerike, cif Trst za 50 kg: Haiti naravna 61 dolarjev ali 443 šilingov; Salvador 66,50 dol. ali 475 šil.; Kostarika 67,75 dol. Arabška kava: cif Trst za cwt: Gimma 445 šilingov; Moka Hodeidah 1 480 šilingov. Indonezijska kava: cif Trst za 100 kg: Bali Rubusta 368 holandskih florintov. Arabška kava: cif Trst za cwt: Uganda prana in preciščena 353 šilingov.

KAVA

MILAN — Cene za kg fco grosist: Santos torrefazione soft 1.295-1.325; Brasile superior 1.350-1.370; Bahia superior 1.335-1.360; Rio N.Y. 5 1.220-1.240; Colombia Medellin 1.540-1.560; Kostarika prana 1.550-1.580; Equador superior debelo zrnje 1.370-1.390; Guatemala prana, debelo zrnje 1.545-1.565; Haiti XXX 1.440-1.460; Salvador extra 1.465-1.485; San Domingo prana 1.505-1.530; Venezuela Caracas 1.535-1.550; Harar 1.395-1.410; Gimma-Sidamo 1.380-1.390; Uganda prana 1.235-1.245; Kongo 1.300-1.320; Moka Hodeidah 1.415-1.440; Moka sanani 1.445-1.470 lir. CAJ — MILAN Od uvoznika do grosista za kg v lirah: Orange Pekoe Ceylon 1.660-1.850; Formosa 1.400-1.600; Broken 1.600-1.800. KOZE

MILAN — Italijanske surove kože fco prodajalec, za kg v lirah: teleta 3-6 kg 860-890; krave in voli z repom do 30 kg 300-310; junci do 30 kg z repom 340-345, nad 30 kg 320-325; konji 210-220; mezi 180-190; osli 135-145; ovni

700-750; jagnjeta 500-550 lir za kožo; koze 1.250-1.350 za kožo; kozlički 450-480 za kožo.

Kože iz čezmorskih dežel fco skladišče: Cordova Sierra 540-550; Buenos Aires americanos 520-540; Montevideo americanos 530-550; Avana Packers osoljene kože 280-300; Bolivia 580-600; Bolivia osoljene kože 500-510; Capo 540-560; Addis Ababa 570-610; Bahia 480-490; Ceara 590-600; Rio Grande 460-480; Colombia 450-460.

PAPIR

MILAN — Od proizvajalca do grosista fco vagon milanska postaja, tiskovni papir v valjih 10.800 lir stot, v polah 13-14.000; tiskovni satiniran navaden 14-15.000; srednji 19-22.000; pilsarski navaden 14-15.000, srednji 19-22.000, fin 26-30.000; trikrat klejen za obrazce 27-30.000; registrski navaden 18-20.000, srednji 22-26.000; pisemski srednje vrste 22-25.000, fin 28-33.000, extra 35-38.000; prepisni papir za kopije 42-46.000; risarski 42-46.000; polosečni srednje vrste 29-32.000, fin 36-40.000; pelure beli in barvani 28-31.000; ovjni papir navaden 8-6.000, srednje vrste 12.500-14.000; beli kalandrirani za kavo 9.500-10.000; pergamin navaden 40-60-80 gr 20-22.000, extra 30-40-60 gr 27-31.000; prosjoni pergamin 30 gr 32-35.000; karton patent 9-10.000; karton siv navaden 5-6.000, siv fin 7.000-8.500; kartončni beli in barvani navaden 23-27.000, tipa Bristol 40.45.000.

LIMONA

MESSINA — Prvovrstne limone 100 lir kg; ista cena je limonam za izvoz.

MEDNARODNA TRŽIŠČA

	9/IX.	23/IX.	7/X.
CHICAGO			
Pšenica (stot. dol. za bušel)	232 3/4	236 3/4	233 1/2
Koruza " " " "	178 1/4	168 3/4	168 1/2
NEW YORK			
Baker (stot. dol. za funt)	36.52	36.50	36.50
Cin " " " "	121.50	121.50	121.50
Svinec " " " "	16.—	16.80	16.—
Cink " " " "	14.—	14.—	13.50
Aluminij " " " "	20.—	20.—	20.—
Nikel " " " "	56.50	56.50	56.50
Bombaž " " " "	—	38.95	39.70
Z. srebro dol. za steklenico	188.—	196.—	195.—
LONDON			
Baker (f. šter. za d. tono)	286.—	285.—	285.—
Cink " " " "	122.—	122.—	122.—
Svinec " " " "	131.—	131.—	—
ALEKSANDRIJA			
Bombaž „Karnak“ I. (v. talerjev za kantar)	86.99	84.30	76.35
„Ashmouni“ I. „ „ „ „	71.96	68.40	65.30
SANTOS			
Kava Santos C (kruzejov za 10 kg)	200.60	199.20	200.20

Na mednarodnih trgih s surovinami se v zadnjem tednu (do 3. oktobra) pokazala splošna težnja k nazadovanju cen. Največjo pozornost je zbudila odprava državnega monopola v trgovini s svincem v Angliji. Dobrih 13 let je imela angleška vlada v rokah to trgovino. V ukinitvi državnega monopola vidijo izvedenci znamenje, da je svinca dovolj na razpolago. Dejansko je cena svincu v Londonu takoj po odpravi državnega monopola padla kar za 30%. Ta ukrep se je odražal tudi na ameriških borzah.

Značilno je, da je mednarodna konferenca za surovine v Washingtonu odpravila komite za volno v prepričanju, da ni več potreben, ker je dovolj blaga na razpolago. Danes ni več potrebna osrednja ustanova, ki bi dodeljevala volno. Prej sta bila že odpravljena dva druga komiteja za razdelitev blaga. Mednarodni svet za sladkor je na sestanku v Londonu priporočil, naj se pod okriljem OZN spomladaj 1953 skliče nov sestanek, ki naj bi razpravjal o novem sporazumu o sladkorju.

ZITARICE

Nove cenitve avstralskega pridelka pšenice so manj ugodne. Od tod učvrstitve cen pšenice na čikaški borzi. Računajo, da bo Avstralijska pridelala 145 milijonov mernikov (bušlov) pšenice, medtem ko je lanski pridelok dosegel 152 milijonov (leta 1949 222 milijonov) mernikov. Dne 3. oktobra je pšenica notirala v Chicagu 234 3/4 (teden poprej 233 7/8) proti izročitvi v decembru. Tudi cena koruze je v Chicagu nekoliko poskočila (od 168 7/8 na 169 1/4) iz podobnih razlogov. Ameriško kmetijsko ministrstvo namreč meni, da bo manj koruze, kakor se je glasila prvotna cenitev.

SLADKOR, KAVA, KAKAO

Cena sladkorja v New Yorku je za malenkost napredovala (od 4 na 4,05 stotinke dolarja za funt). Na posvetovanju o sladkorju v Londonu pod okriljem Mednarodnega sveta za sladkor, katerega se je udeležilo 80 delegatov, so bili mnenja, naj OZN skliče novo konferenco spomladaj leta 1953. Star sporazum iz leta 1937 je treba nadomestiti z novim. Cena kave je v glavnem ostala neizpremenjena in je bila 3. oktobra v New Yorku 53,31 (teden poprej 53,21) proti izročitvi v decembru in 52,59 (52,48) proti izročitvi v januarju. — Kakao je v New Yorku notiral dne 3. oktobra 29,85 (teden poprej 30,48) proti izročitvi v decembru.

VLAKNA

Pri bombažu ni bilo opaziti posebnih izprememb. V New Yorku je bombaž dne 3. oktobra stal 38,68 (38,78 teden poprej) proti izročitvi v oktobru. Pričakujejo najnovejšo cenitev ameriškega kmetijskega ministrstva glede pridelka bombaža v letu 1952. Danes računajo, da bodo ZDA pridelale 13.857.000 baj bombaža, t. j. 32.000 baj manj kakor lansko leto.

V Washingtonu napovedujejo novo pristojbino za uvoz volne v ZDA. Zaradi tega je cena v New Yorku nekoliko poskočila (142,5 teden poprej 141,5 stotinke dolarja za funt). Na avstralskem trgu so bile cene čvrste; poskočile so za 1—2 penija pri funtu. Prav tako je cena poskočila v Roubaixu v Franciji, in sicer od 1300 na 1330 frankov za kg proti izročitvi v decembru.

KAVCUK

Cena kavčuka v New Yorku je za malenkost narasla — od 26,50 na 26,75 stotinke dolarja za funt. Izvedenci niso razpolagali z dovolj jasnimi poročili o položaju. V Londonu je cena padla in tako dosegla skoraj najnižjo točko po izbruhu korejske vojne. Cena v Londonu za vrsto R.S.S. je bila 3. oktobra 21 3/4 (teden poprej 22 1/4) penija za funt proti izročitvi v oktobru.

KOVINE

Zaradi odprave državnega monopola v Angliji je cena svinca nazadovala v Londonu od 131 funtov šterlingov na 101 1/2 funta za tono (1016 kg). V New Yorku je svinec 3. oktobra notiral 14,40 (teden poprej 15,06) proti izročitvi v decembru. Med Združenimi državami in Bolivijo je bila sklenjena pogodba za ameriški nakup 6—7000 ton cina po ceni 1,175 stotinke dolarja za funt. Pogajanja so trajala kar 4 mesece. Na trgu z bakrom ni bilo v New Yorku posebnih izprememb. Cena živega srebra je ostala neizpremenjena pri 195 dolarjev za steklenico. Neželezne kovine v Zahodni Nemčiji 4. X.: svinec: 162 nemških mark 100 kg, cink 138 DM, baker 143 DM in cin 1189 DM.

HMELJ

V zadnjem času bolj povprašujejo na nuernberskem trgu po hmelju vrste Hersbrucker in Hallertauer. Sicer so še vedno težave glede plasiranja. Hallertauer stane 725—735 DM za 50 kg, planjski Hersbrucker 655—665 DM proti takšnemu plačilu. Nemčija bo uvozila za 4,2 milijona nemških mark ameriškega hmelja.

Pomoč našim kmetovalcem je nujna!

Kmetovanje z gospodarskim uspehom na področju cone A je že v normalnih razmerah silno težavno zaradi neugodnih talnih in podnebni razmer na tem prostoru. Padavine, ki predstavljajo enega izmed treh temeljnih činiteljev rastlinske proizvodnje — sonce, voda in zemlja — imajo v teh naših razmerah s plitvo zemljo odločujoč vpliv na rodovitnost zemlje in na množino pridelkov. Kakor kaže so te v zadnjih letih precej spremenile svoj ciklus in značaj. Čeprav se letna množina padavin ni zmanjšala, so bile te zlasti letos časovno tako slabo razdeljene, da smo imeli nasproti posameznim dnevom z izredno veliko množino dežja razmeroma dolgo poletno dobo brez izdatnega dežja in z gžoim soncem. Ta doba je padla prav v čas, ko potrebujejo plodonosne kulturne rastline, največ vode za svojo rast.

Imeli smo izredno hudo sušo in tako močno zmanjšanje pridelkov, kakršnega ne pomnijo niti najstarejši naši ljudje. Poleg suše so bili tukajšnji pridelki kmetovalcev še prav močno pokodovani po drugih naravnih nesrečah in rastlinskih škodljivcih. V pre mnogih krajih našega ozemlja je letos toča že spomladaj hudo klestila po vinogradih in njivah in se je močno utela še ob sami trgatvi. Koloradski hrošč in gosonice ter ponekod še vrabci in mrčes vseh vrst so požrli tudi velik delež pridelkov ne glede na trud in znatne stroške za zamudo časa, ki so jih kmetovalci imeli izredno pri ziranju teh škodljivcev.

Skupni rezultat te škode, katero so letos utrpeli naši kmetovalci na splošno vsled vseh omenjenih naravnih škodljivcev in posebno za tiste, ki se preživljajo pretežno s kmetijstvom vprav katastrofalno. Saj imamo kmečke vasi na Krasu našega področja, kjer niso pridelali niti tretjino svoje normalne jeine! Nekateri pridelkov sploh ni bilo ali pa so jih nabrali le v tako mali meri, da se človeku kar srce stiska, ko posluša gospodarja in gospodinj pripravedovati, kako so se trudili ob setvi, koliko so sejali in sadili določenih rastlin in kako ni bilo ob žetvi kaj pobirati.

Tako n. pr. niso na splošno pridelali fičola in koruze niti za seme. Krompirja, ki je podlaga kmetovji prehrani je bilo enkrat do dvakrat toliko kot so ga sadili; še ta je bil zelo droben ter večkrat razvrtan od črvov itd. Samo za nakup detelje in sena v Furlaniji so premnogi zvinorejci že do sedaj potrošili na stotisoče lir. Od kod naj sedaj vzamejo denar za drugo krmo, za seme, za prehrano in obleko družine? Njihovi dohodki, ki komaj zadostujejo celo v normalnih letih za preživljanje družine so letos padli tudi za 2/3 in kljub temu morajo plačevati še zelo visoke davke. Ali naj morda prodajo živino? Naj začnejo prodajati svojo zemljo? S čim pa bodo potem kmetovali, in od česa se bodo preživljali? Gospodarje in gospodinj, zlasti kjer je kar starih več nedorastlih otrok je kar strah pred bodočnostjo, če jim od kod ne bo prišla izdatna pomoč v tej ali drugi obliki.

Kaj pa naše pristojne oblasti? Kaj pravijo k temu obupnemu položaju našega kmečkega življa kmetijski uradi? Nič ni bilo, kolikor je nam znano, do zdaj s teh strani ukrenjeno, da bi se obupen položaj naših kmetoval-

cev olajšal. Naša Kmečka zveza je so do sedaj edina lotila resno in po svojih skromnih močeh tega vprašanja in je vsaj opozorila odgovorne oblasti na to žgoče vprašanje. S svojo proizvodbo pri posameznih kmetovalcih — za zdaj le po močnejše prizadetih krajih — ugotavlja povprečno višino resnične škode, ter seznanja javnost o tem.

Tudi zgošnica občina, ki jo vodijo domači in sposobni možje se je v polni meri zavedla izredno težkega gospodarskega položaja svojih občanov, davkoplačevalcev, ki so po večini tudi kmetovalci in se je zanje zavzela, da

bi jim prestojne oblasti priskočile na pomoč. Upamo, da bodo temu zgledu kmalu sledile tudi ostale občine. Saj so ti po večini zapisani gospodarski propasti, če jim ne pride pravočasno primerna pomoč.

Velika krivica bi bila storjena našemu kmečkemu življu, če bi se odgovorne oblasti ne odzvale na njihov klic o primerni pomoči, čeprav je ta klic ponižen, kakor je sploh ponižna in skromna njegova narava. Pred očmi naj imajo te oblasti tudi dejstvo kako pomagajo v podobnih primerih tudi drugod prizadetim slojem in kakšne pomoči so navadno deležni drugi poklici že, kadar se njihovi dohodki skrčijo v znatno manjši meri!

KMEČKI KOLEDAR

Važna kmečka dela sredi oktobra — Na njivi in polju: Zemljo za setev ožimne pšenice zgodnjih sort (Mentane, Tevere in podobno), ki so edino še pripravljive za naše podnebne razmere, je treba preorati. To zemljo moramo pognojiti z dobro izdelanim hlevskim gnojem, katerega moramo dopolniti tudi z ustreznimi umetnimi gnojili, med katerimi je najvažnejši superfosfat. Se je čas za setev zimske zelene krme mesanih rastlin, kakor so grašica in pa rž ali jecmen ter oves (100 kg grašice in 80 kg žita na hektar).

Na vrtu: Sejemo še motovilec in spinaco, ki nam bosta dala še do božiča prvo žetev, če ne bo vreme preveč ostro. V bolj zavetne in sončne lege pa sejemo solato rezivko, kodersto in kraljico majnika (tonda). Na odprto zemljo presajamo rastlince bele čebule in sadimo česen ter rumeni čebulček. Solati endiviji in broklijam zrahljajmo zemljo, da se bodo rastline močno razvile še pred mrzcom. Potrosi vsej zelenjavi na vrtni čilskoga solitra ali pa apnenega nitrata približno 5 kg na 1000 kv. m.

V vinogradu: Grozdje je pobrano in vinograd moramo takoj začeti pripravljati za prihodnje leto. Preorati ali prekopati moramo med trtami vsaj vsako drugo vrsto in sejati tja mešanico za zeleno krmo (grašico in žito) ali pa vsaj inkarnatno deteljo. Setev zelene krme je zelo važna zlasti letos, ker se že sedaj občuti na splošno pomanjkanje sena in druge krme za živino. Omenjene rastline pridejo prav trtami tudi kot »zelenišenje« ali »zelelo gnojenje« in prihranijo mnogo hlevskega gnoja, ki je bolj potreben in nosen pri vrtnini in pri okopavinah.

Če imas namen napraviti nov vinograd, odloči se sedaj in začni takoj s paštnanjem ali rigolanjem zemlje za nasad novih trt. Pomagaj si pri tem težkem delu čimveč mogote z ustreznim traktorjem ali z motornim plugom.

V kleti: Sode z mostom moraš skrbno nadzirati in uravnavati toploto v kleti, da bo potekalo kipenje mosta pravilno. Dokler most še ni pokipel v sodih in je še sladek, naj bo klet nekoliko topla — približno 18 top. C —. Ako pa je most pokipel in se je ves sladkor v njem prekvasil v alkohol, tedaj znižaj polagoma toploto v kleti do približno 12 stopinj, da se bo mlado vino prej očistilo.

V primeru, da kipenje mosta ne poteka pravilno in ima most oziroma mlado vino neprijeten duh ali slab okus, tedaj se moraš posvetovati brez odlašanja z izvebanim kletarjem ali pa s strokovnjakom, kaj ti je početi s tako siračo.

V shrambi: Ali si razkužil shrambene prostore in pridelke v njih? Pridelki imajo zlasti letos veliko vrednost, ker jih je malo in moramo zaradi tega poskrbeti, da ne gredo kakorkoli v kvar. Zito in zrnje sploh moraš večkrat tudi prezračiti, da se v njem ne razmnožijo razni žužki in njihovi črvčki in da ne splesnijo. Krompir moraš hraniti v hladnem in temnem prostoru, da ne bodo gomolji poganjali preveč kali ali pa postali zeleni in grenkega okusa.

V hlevu: Živino goni na pašo, čim več časa moreš in dokler najde še kaj krme na paši, da prihraniš čimveč sene za zimo. Kadar začne mrzlo vreme, potrebuje živina bolj izdatno krmo kot poleti.

Odrasle prašiče začnemo sedaj pitati za zakol z bolj tečno krmo kot mlade. Tudi za odrasle prašiče je najbolj izdatna mešana krma. Za pitanje prašičev za zakol priporočajo n. pr. sledečo mešanico: 6 do 8 kg parjenega krompirja ali pese in korenja, 2 do 3 kg koruze moke (zdroba) ali testenin ter 1 do 2 kg jecmenovega ali pa ovsenega zdroba na dan in na prašiča. Za odrasle prašiče je taka hrana bolj redna in zdrava kot sama koruzna moka ali pa testenine; stane razmeroma manj in daje bolj okusno svinjino.

ENA DVE O GNOJU

Rastline - tovarne dušika

Zadnjič smo rekli, da je v našem gnoju razmeroma malo dušika in fosforne kisline. Ob tej ugotovitvi pa se kar sam vsiljuje zakon najmanjše količine, po katerem se rastlina ravna po najmanjši količini te ali one redline snovi. Ta naravni pojav nas opozarja, da moramo skrbeti, da dvignemo v gnoju tisto redilno snov, ki jo je v njem najmanj (dušik in fosforna kislina).

Poglejmo najprej, kaj je z dušikom ali s tem vsakdanjim kruhom vsake rastline, a se posebej tistih pridelkov, ki jih cenimo po listih (detelja, seno, zelje, zelenjava itd.). Če povemo, da je zrak sestavljen iz štirin petin (4/5) dušika in le eno petino kisika (1/5), nam dušik ne more biti tuji. Če bi bil zrak le iz samega dušika — torej samočist ali nespopen, bi nas zadušil kot zadušil vsak plamen. Od tod ime dušik. V kmetijstvu ga poznamo v dveh spojinah kot amonijak in solitrno kislino.

Amonijak čitimo v zbadljivem smradu zlasti v konjskem hlevu, kjer se razvija v gnojilcu scalini (seči, urini), a tudi na gnojlišču, ko uhaja v zrak in odnaša tako drag